



Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard

Jaarverslag 2019



Colofon

Rotterdam, 24 juni 2020

Jaarverslag 2019

Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard

Postbus 4059, 3006 AB Rotterdam

Bezoekadres: Maasboulevard 123, 3063 GK Rotterdam

Telefoon: 010 4537200

www.schielandendekrimpenerwaard.nl, info@hhsk.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4	3 Jaarrekening	74
1.1 Leeswijzer	6	3.1 Exploitatierekening naar programma's en kostendrager	74
1.2 Samenvatting	7	3.2 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	76
2 Jaarverslag	11	3.3 Balans en toelichting	79
2.1 Programmaverantwoording	11	3.3.1 Waarderingsgrondslagen	80
2.1.1 Programma 1: Waterveiligheid	11	3.3.2 Toelichting op de balans	84
2.1.2 Programma 2: Watersysteem	17	3.4 Reserves en voorzieningen	97
2.1.3 Programma 3: Afvalwater	27	3.5 Investerings	100
2.1.4 Programma 4: Wegen	36	3.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen (NUBBV)	108
2.1.5 Programma 5: Omgeving & Organisatie	42	3.7 Gebeurtenissen na balansdatum	111
2.1.6 Ondersteunende producten	48	4 Overige gegevens	112
2.2 Paragrafen	50	4.1 Controleverklaring	112
2.2.1 Ontwikkelingen in het begrotingsjaar	50	Bijlagen	
2.2.2 Financiering	52	Bijlage 1 Goedgekeurde investeringskredieten 2019	
2.2.3 Risicomanagement	54	Bijlage 2 Lijst van lopende projecten	
2.2.4 Weerstandsvermogen	56	Bijlage 3 Bestemming resultaat	
2.2.5 Waterschapsbelastingen	57	Bijlage 4 Verbonden partijen	
2.2.6 Incidentele baten en lasten	59		
2.2.7 Verbonden partijen	62		
2.2.8 Onttrekkingen aan bestemmingsreserve en voorzieningen	64		
2.2.9 Bedrijfsvoering	65		
2.2.10 EMU-saldo	71		
2.2.11 WNT-verantwoording	73		

1 Inleiding

Zoals elk jaar ontvangt u als leden van het algemeen bestuur het jaarverslag inclusief de jaarrekening, waarmee het dagelijks bestuur verantwoording aflegt over het begrotingsjaar. We blikken hierin terug op de financiën en het beleid van het afgelopen jaar, te weten 2019.

2019 was het jaar van de waterschapsverkiezingen. Een nieuw algemeen bestuur en een nieuw college. En door het vertrek van de dijkgraaf ook een nieuwe dijkgraaf. Dat betekende inwerken voor iedereen, alsook elkaar leren kennen zowel als collega-bestuurders als bestuur met de organisatie.

2019 was het jaar dat klimaatverandering en ICT-veiligheid op alle agenda's stonden, dat stikstof- en de PFAS-problematiek veel werkzaamheden stil legden (wat bij HHSK erg mee viel), maar ook een jaar dat qua waterwerkzaamheden relatief stabiel verliep met geen grote uitschieters.

Het jaarverslag geeft antwoord op vragen als:

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

We zijn nu vier van de zes jaar van het Waterbeheerplan onderweg en dus nog twee jaar te gaan om de dertien ambities en 48 doelen te halen. Zoals we u in de Prognose (maart VV) hebben geschetst is de verwachting dat we op twee doelen na, alle doelen zullen behalen. We zijn op de goede weg om het Waterbeheerplan te realiseren.

Hebben we gedaan wat we daarvoor zouden doen?

Onze zes-jarenambities en doelen staan in het Waterbeheerplan 2016-2021. Elk jaar bepalen we in de begroting welke maatregelen wij in dat jaar gaan uitvoeren om de doelen te realiseren. Voor 2019 hebben we 92% van de geplande 140 maatregelen gerealiseerd. Binnen de programma's 2 en 3 zijn enkele maatregelen niet gereed gekomen; we verwachten deze grotendeels (begin) 2020 klaar te hebben.

Ook bij enkele projecten binnen de programma's 1 en 2 hebben we minder gerealiseerd dan voorzien. De reden is dat er nogal wat werkzaamheden uit 2018 - als gevolg van de droogte die veel tijd en aandacht vroeg - waren doorgeschoven naar 2019. Inmiddels zijn de planningen met de begroting voor 2020 bijgesteld.

Heeft het ook gekost wat we dachten dat het zou kosten?

We hebben in 2019 niet alle geplande werkzaamheden kunnen realiseren. Toch laat het exploitatieresultaat een veel kleiner tekort zien dan was begroot, namelijk € 1.249.000. Dit verschil komt doordat er fors meer inkomsten zijn ontvangen dan voorzien. Onder andere door hogere subsidiebat en hogere detacheringsofbrengst. Deze hogere inkomsten maakten de hogere personeelslasten en extra toevoegingen aan voorzieningen goed. Het tekort wordt aangevuld uit de reserves.

Ik vertrouw erop dat u met dit verslag en voldoende zicht heeft op het in 2019 gevoerde beleid en financieel bestuur. Daarna kunt u bepalen of u het dagelijks bestuur decharge over 2019 wilt verlenen door het jaarverslag goed te keuren en specifiek de jaarrekening vast te stellen.

Miriam van Kuijk
Secretaris directeur

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 bekijkt het hoogheemraadschap wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. Wij stellen veiligheid van u en van onze medewerkers voorop. Wij volgen zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

De directie



1.1 Leeswijzer

Het jaarverslag is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel bestaat uit programmaverantwoording. Het tweede deel bestaat uit de verplichte paragrafen. Vervolgens volgt de financiële jaarrekening. Afsluitend met vier bijlagen. Bijlage 1 is een lijst van goedgekeurde investeringskredieten 2019. Bijlage 2 is een lijst lopende projecten per eind 2019. Bijlage 3 is bestemming resultaat en bijlage 4 is een lijst met verbonden partijen.

De verantwoording over de programma's is opgenomen in paragraaf 2.1, waarbij elk programma is opgebouwd uit drie delen (de drie W's);

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Elk programma start met de ambitie en een samenvatting van het desbetreffende programma op hoofdlijnen en een beschrijving van welk effect er wordt beoogd. Hierop volgend wordt er teruggeblikt op de gestelde doelen (Wat wilden we bereiken?) en maatregelen (Wat hebben we ervoor gedaan?). Middels het stoplichtmodel rapporteert de organisatie in hoeverre de gestelde doelen en maatregelen gerealiseerd zijn.

Legenda status van de activiteit/maatregel t.o.v. planning 2019:

	Activiteit/maatregel is conform planning uitgevoerd/gerealiseerd
	Activiteit/maatregel is niet conform planning uitgevoerd/gerealiseerd

In het laatste onderdeel van de programmaverantwoording wordt er ingegaan op de financiën (wat heeft het gekost) van het desbetreffende programma. Hierin wordt er een toelichting gegeven op de cijfers en worden de exploitatiekosten in beeld gebracht.

In paragraaf 2.2 bevat de verplichte paragrafen, namelijk Ontwikkelingen het begrotingsjaar, Financiering, Risicomanagement, Weerstandsvermogen, Waterschapsbelastingen, Incidentele baten en lasten, Verbonden partijen, Onttrekkingen aan bestemmingsreserve, Bedrijfsvoering, EMU-saldo en WNT.

In hoofdstuk 3 wordt de financiële jaarrekening vermeld. Deze bestaat uit exploitatie naar programma's en kostendrager, exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten. Tevens worden hier de balans, toelichting op de balans, reserves en voorzieningen en investeringen besproken.

Tot slot wordt in hoofdstuk 4 de overige gegevens met de controleverklaring van de accountant gepresenteerd.

1.2 Samenvatting

De programmaverantwoording bevat de vijf programma's die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP). In het Waterbeheerplan zijn dertien ambities en 48 onderliggende doelen bepaald. Voor 2019 zijn in de begroting 140 maatregelen opgenomen die de ambities realiseren. Na het verstrijken van het jaar is 92% gerealiseerd en is 8% niet gehaald.

Exploitatieresultaat

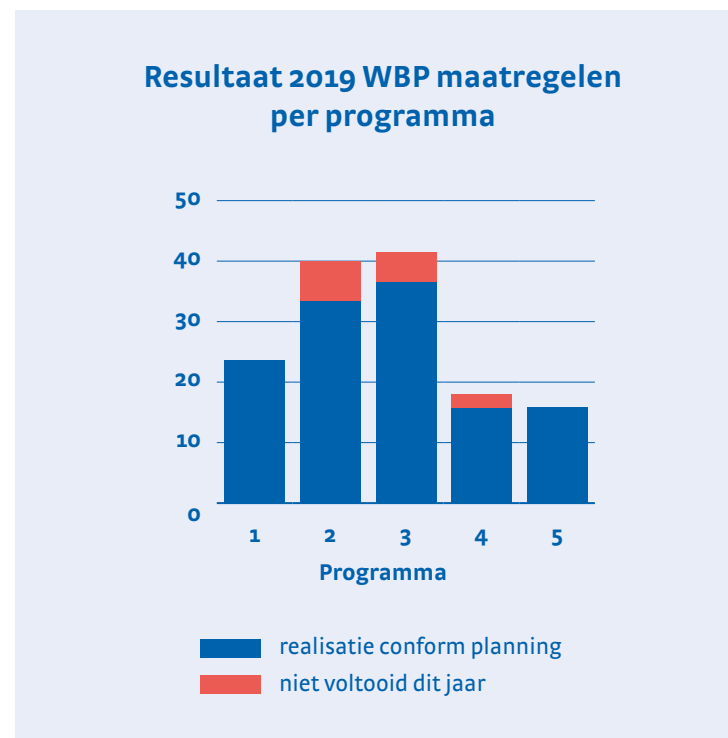
Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de lasten € 1,45 miljoen (1,35%) minder uitgegeven en de baten met circa € 2,4 miljoen (2,34%) meer ontvangen. Het saldo van baten en lasten is € 1.249.000 negatief. Dit is circa € 3,8 miljoen positiever dan wat wij in de begroting na wijziging hadden geraamd te onttrekken uit de egalisatiereserves.

Resultaat per taak

Het saldo van baten en lasten is € 1.249.000 negatief. Via de verdeelsleutels¹ worden de kosten en opbrengsten toegerekend aan de taken. De resultaten op de verschillende taken vullen we aan, of verlagen we met de mutaties uit de bestemmingsreserves. Het saldo daarna is het bedrag dat we onttrekken uit of storten in de tariefegalisatiereserves.

Voor de taken Zuiveringsbeheer (€ -1.111.000) en Wegenbeheer (€ -100.000) onttrekken we € 1.211.000 uit de tariefegalisatiereserve. Vanuit de taak Watersysteembeheer storten we € 209.000 in de tariefegalisatiereserve.

Tabel 1 Resultaat 2019 WBP maatregelen



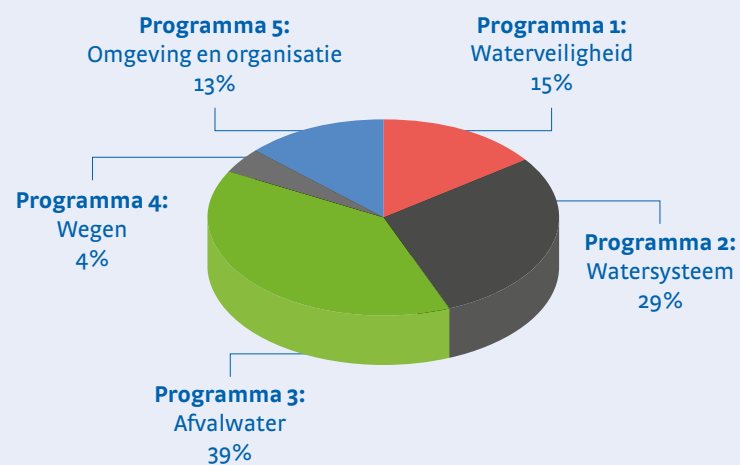
¹ Zie programmabegroting 2019, paragraaf 7.1 kostentoerekening

In onderstaande tabel staan de financiële realisatie van de exploitatie en de onttrekkingen en stortingen van de reserves.

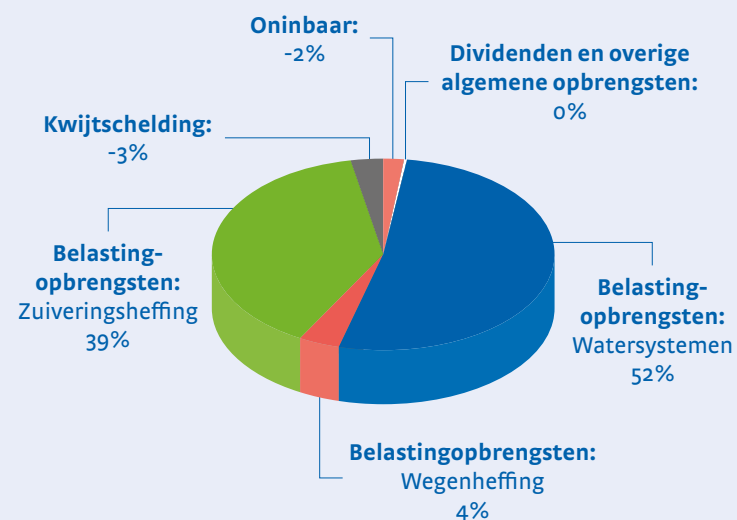
bedragen x € 1.000

Exploitatie	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Water systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
Totale lasten programma's	93.263	94.374	90.924	47.265	39.287	4.372
Totale baten - dekkingsmiddelen	88.856	89.285	89.675	47.554	37.866	4.255
Resultaat voor bestemming	-4.407	-5.089	-1.249	289	-1.421	-117
Onttrekking bestemmingsreserves	128	128	713	386	309	17
Storting bestemmingsreserves			466	466		
Onttrekking tariefegalisatiereserves	4.279	4.961	1.211		1.111	100
Storting tariefegalisatiereserves			209	209		
Resultaat na bestemming						

Exploitatie per programma's



Dekkingsmiddelen



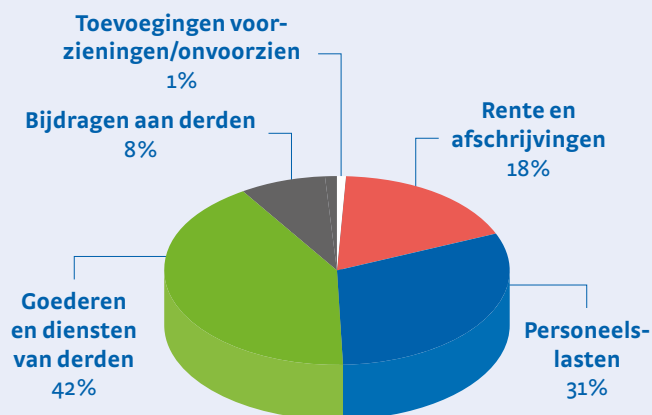
Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Kosten (verschil met begroting)

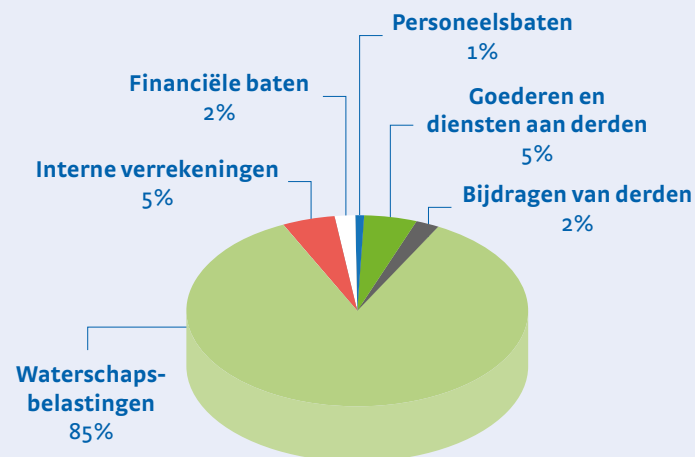
Op afschrijvingen zijn € 62.000 lager dan begroot. De rentelasten zijn € 270.000 lager dan begroot. In de 2019 zijn de rentes verder gedaald. In 2019 zijn leningen aangetrokken tegen negatieve rentes. Daarentegen zijn de personeelslasten € 962.000 hoger dan begroot als gevolg van meer inhuur. Een groot deel van de kosten zijn gedekt door hogere detacheringsofbrengsten. Er is meer uitgekeerd aan wachtgeld dan was voorzien.

Goederen en diensten hebben € 3,1 miljoen minder kosten gemaakt. Daar zit een voordeel in van teveel betaalde energiebelasting, maar ook zijn de kosten van de samenwerkingsovereenkomst lager uitgevallen. Er is € 1.034.000 extra toegevoegd aan voorzieningen. Zo is er een extra dotatie geweest aan de pensioenvoorziening voor voormalig bestuurders, een extra dotatie voor spaarverlofvoorziening en wachtgeldvoorziening.

Kosten Aandeel in totale realisatie



Baten Aandeel in totale realisatie



Opbrengsten (verschil met begroting)

De rentebaten zijn hoger dan begroot. Door de negatieve rente op kasgeldleningen is een rentevoordeel behaald. Het hoogheemraadschap ontvangt baten (opbrengsten) voor het uitlenen (detachering) van eigen personeel.

De personeelsbaten zijn € 597.000 hoger dan begroot, omdat in de begroting geen rekening is gehouden met eventuele verlengingen van detacheringen en nieuw te detacheren personeel. Op goederen en diensten aan derden is voor € 254.000 meer aan opbrengsten gerealiseerd dan begroot.

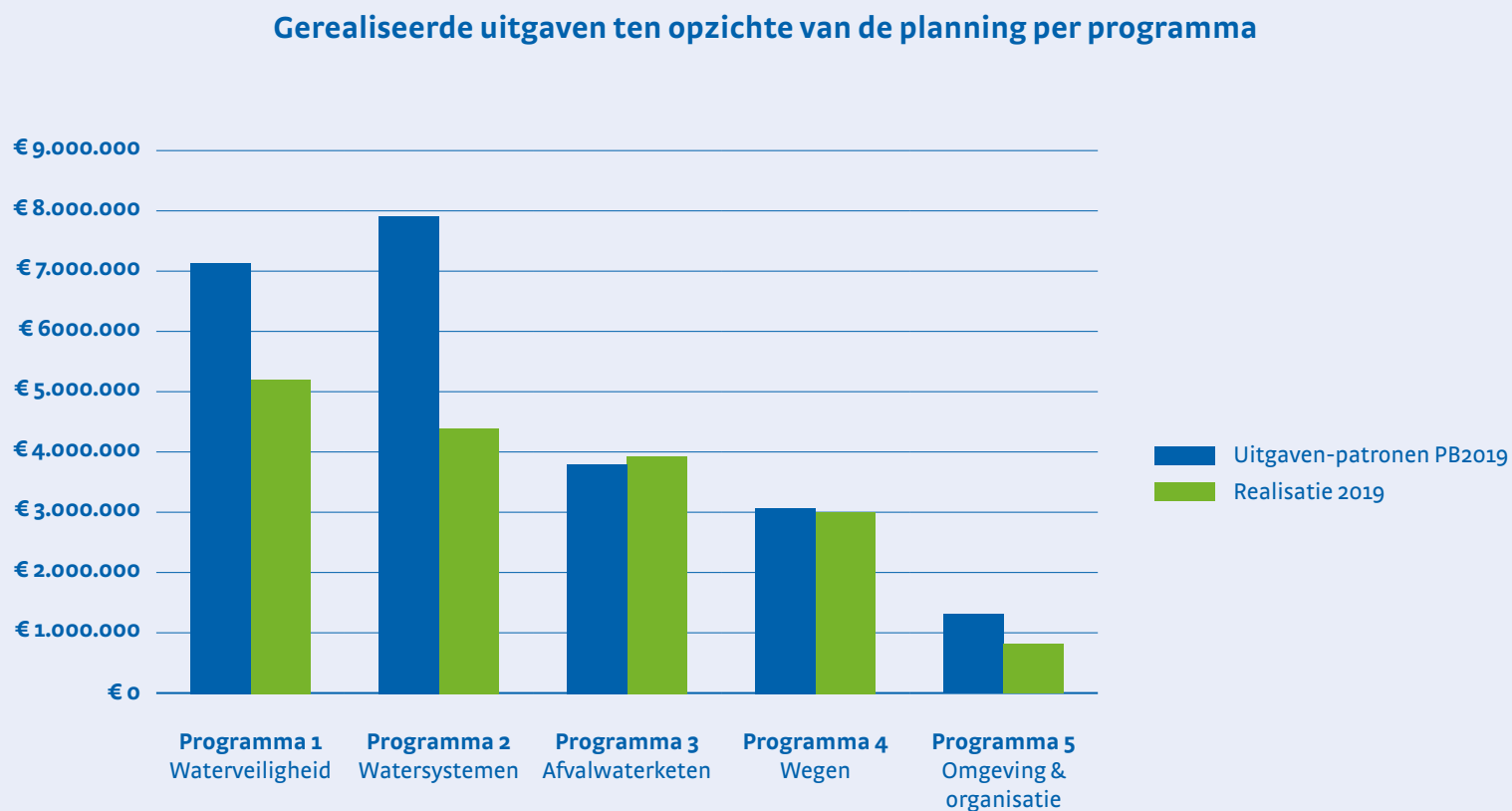
Bijdragen van derden zijn hoger door hogere subsidie ontvangsten op USAR en SPONGE. Een eenmalig voordeel van € 179.000 voor Eindragtspolder. De opbrengst van de waterschapsbelasting is circa € 34.000 hoger dan begroot. In de financiële baten zit de dividenduitkering van NWB Bank.

Investerings

Een belangrijke indicator om de voortgang van de projecten te beoordelen is het verschil tussen de geraamde uitgaven programmabegroting 2019 en de gerealiseerde uitgaven. Het definitieve resultaat van 2019 is dat 77% van de totale geprognosticeerde uitgaven is gerealiseerd.

Het gaat in totaal om circa 156 projecten met een gezamenlijk geprognosticeerd uitgavenpatroon voor 2019 van € 23,1 miljoen. Hiervan is in 2019 een bedrag van circa € 18 miljoen daadwerkelijk uitgegeven.

Tabel 2 Gerealiseerde uitgaven ten opzichte van de planning per programma



2 Jaarverslag

2.1 Programmaverantwoording

2.1.1 Programma 1: Waterveiligheid

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

[1.1 Vergroten van de waterveiligheid](#)

[1.2 Continue zorg voor de waterkeringen](#)

[1.3 De omgeving centraal stellen](#)

Samenvatting programma

In juni 2019 is de aanbesteding gestart voor de planstudie van het project Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (KIJK). In 2020 zal de verdere planuitwerking worden opgepakt samen met een aannemer die ook de realisatie kan uitvoeren. Met Rijkswaterstaat is onderzoek uitgevoerd naar verbetering van de Stormvloedkering Hollandsche IJssel. Op basis hiervan zal in 2020 een uitwisselbesluit worden genomen, zodat de stormvloedkering verbeterd kan worden en het project KIJK daar rekening mee kan houden. In combinatie met resultaten van de projectoverstijgende verkenningen Voorlanden (POV) en Macrostabieleit (POVM) betekent dit dat het hele waterveiligheidssysteem beter wordt benut. De dijkversterking KIJK kan hiermee door maatwerk beter worden ingepast in de omgeving. Tijdens de planuitwerking zal duidelijk worden wat dit concreet betekent voor de verschillende deeltrajecten.

Ook over de buitendijkse waterveiligheid en de gevolgen van zeespiegelstijging is intensief overleg gevoerd met Rijk, provincie en gemeenten, onder andere binnen het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden. Dit heeft geleid tot afspraken over onze voorliggende waterkeringen die in 2020 worden verwerkt in de bijbehorende leggers en beleidsregels. In 2019 zijn de afspraken vastgelegd in de legger secundaire waterkeringen. Een secundaire waterkering is een tweede ring van wegen die hoger liggen dan de polders eromheen, dit beperkt de gevolgen van overstromingen onder zeer extreme omstandigheden.

Aan de hand van de actuele hoogtegegevens zijn de meerjarenplannen geactualiseerd. In 2019 is ca. 12 km regionale waterkering hersteld. Het betrof reconstructie- en onderhoudswerken in Bleiswijk, Bergschenhoek, Moordrecht en Capelle aan den IJssel. Na het uitvoeren van de herstelwerkzaamheden voldoen deze regionale waterkeringen weer aan de norm m.b.t. stabiliteit en/of minimale dijktafelhoogte. De financiële voortgang is opgenomen in hoofdstuk 5 'toelichting investeringen'.

Over de toestand van de primaire waterkeringen en de zorgplicht is na het stormseizoen en de voorjaarsinspectie de jaarlijkse rapportage opgeleverd. Op het moment van oplevering (15 april 2019) waren er geen kritieke aandachtspunten op het gebied van de waterveiligheid. Via inspecties en beoordelingen wordt steeds beter in beeld gebracht of en hoe de waterkeringen aan de nieuwe normen voldoen. De beleidsregels zijn geactualiseerd en met bewoners langs de dijk besproken, zodat duidelijker is wat wel en niet mag op en rond een dijk.

Afgelopen jaar is in het project ‘Wettelijke beoordeling primaire keringen’ het eerste onderdeel (dijktraject 14-2) van de vier onderdelen afgerond. Het hoogheemraadschap deel betreft de primaire kering tussen de Hollandse IJsselkering in Krimpen aan den IJssel en de Parksluizen te Rotterdam. Samen met de betrokken gemeenten en het Rijk wordt gewerkt aan de aandachtspunten die dit heeft opgeleverd.

Dit bestaat uit intensiever inspecteren en onderhouden (zorgplicht), nader onderzoek naar te onduidelijke resultaten en het benutten van ruimtelijke ontwikkelingen en groot onderhoud aan wegen en sluizen om de dijk te versterken op plekken waar dat (in de toekomst) nodig is.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 Ambitie: Vergroten van de waterveiligheid		
1	Doel: We vergroten de waterveiligheid door de kans op een doorbraak en overloop van de waterkeringen te verkleinen;	
	2019	Uitvoering
1.1	Dijkversterking Krachtige IJsseldijk Krimpenerwaard: Starten met planuitwerkingsfase en sluiten contract planuitwerkings- en realisatiefase;	Conform uitgevoerd.
1.2	Projectoverstijgende verkenning Voorlanden: overdracht van de Handreiking Voorland.	Conform uitgevoerd.
2	Doel: We vergroten de waterveiligheid door meer en betere afstemming in de ruimtelijke ordening;	
2.1	Het maken van afspraken met de gemeente voor de waterkeringen rondom het DWL -terrein, polder De Esch en het Riviumterrein;	Conform uitgevoerd.
2.2	Uitwerking provinciale project voorlandkeringen in afstemming met de gemeente;	Conform uitgevoerd.

2.3	Deelname aan en advisering in de projecten in het kader van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden o.a. kaders t.b.v. handlingsperspectief buitendijkse gebieden en meerlaagsveiligheid.		Conform uitgevoerd.
3	Doel: We treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving.		
3.1	In 2019 worden alle bestrijdingsplannen geactualiseerd;		Conform uitgevoerd.
3.2	Voor de bestrijding van incidenten en calamiteiten implementeren we een nieuw opleiden, trainen en oefenen (OTO) plan. Voor de dijkbewaking worden de activiteiten op OTO gebied separaat doorontwikkeld;		Conform uitgevoerd.
3.3	In 2019 wordt een nieuwe procesgerichte structuur voor de aanpak van incidenten en calamiteiten en de voorbereiding daarop geïmplementeerd.		Conform uitgevoerd.
1.2 Ambitie: Continue zorg voor de waterkeringen			
4	Doel: We hebben een actueel en compleet beeld van de toestand van de waterkeringen en de kunstwerken;		
4.1	Het actualiseren van de leggers zoals voor de secundaire waterkeringen en de overige waterkeringen;		Conform uitgevoerd.
4.2	Het implementeren van planmatig beheer en onderhoud;		Conform uitgevoerd.
4.3	Het vervaardigen van een digitaal terrein model van de waterkeringen door middel van laseraltimetrie.		Conform uitgevoerd.
5	Doel: We voldoen aan de landelijke eisen voor inspectie van de primaire waterkeringen (Zorgplicht);		
5.1	Opstellen veiligheidsrapportage in het kader van de zorgplicht;		Conform uitgevoerd.
5.2	Implementeren aanbevelingen audit Zorgplicht.		Conform uitgevoerd.

6	Doel: We hebben uiterlijk in 2023 inzicht verkregen in de mate waarin de dijken en kades aan de nieuwe landelijke en de provinciale normen voldoen;		
6.1	Bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium (WBI);		Conform uitgevoerd.
6.2	Wettelijke beoordeling primaire waterkeringen;		Conform uitgevoerd.
6.3	Wettelijke toetsing regionale waterkeringen (boezemkaden);		Conform uitgevoerd.
6.4	Initiëren grondonderzoek primaire- en regionale waterkeringen beoordeling t.b.v. de dijk langs de Lek.		Conform uitgevoerd.
7	Doel: We beheren de waterkeringen en kunstwerken efficiënt en effectief, op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen.		
7.1	Het onderhoud van de waterkeringen geschiedt conform de bestaande onderhoudsprogramma's. In 2019 zal onderhoud aan 13 km dijkvakken worden uitgevoerd;		Conform uitgevoerd.
7.2	Aandacht voor saneren van langer bestaande, niet urgente overtredingssituaties.		Conform uitgevoerd.
1.3 Ambitie: De omgeving centraal stellen			
8	Doel: We zorgen voor een soepel verloop van onderhoud aan de waterkeringen en beperken de hinder voor de omgeving;		
8.1	Vaststellen uitvoeringsplan Toezicht en Handhaving.		Conform uitgevoerd.

9	Doel: We staan medegebruik van waterkeringen toe, waar mogelijk en gewenst;		
9.1	Afronding van de beleidsregel primaire waterkeringen;		Conform uitgevoerd.
9.2	Actualiseren beleidsregels/algemene regels.		Conform uitgevoerd.
10	Doel: We zijn open en transparant en stellen beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.		
10.1	Vast te stellen leggers, beleidsregels en algemene regels worden via de website voor derden beschikbaar gesteld.		Conform uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Resultaat per beleidsproduct

Bedragen x € 1.000

Programma 1 Waterveiligheid	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant t.o.v. begroting na wijziging	% Restant
Totaal	14.182	15.391	13.962	1.429	9%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 1 heeft circa € 1.429.000 minder uitgegeven ten opzichte van de begroting na wijziging. Hiervan heeft € 734.000 betrekking op de directe kosten (out-of-pocketbudgetten) en € 695.000 op indirecte kosten (kosten die niet direct kunnen worden toegerekend). De indirecte kosten die niet zijn uitgegeven worden veroorzaakt

door lagere rentelasten met een bedrag van € 189.000 en een lagere doorbelasting van ondersteunde producten € 54.000 en personeelskosten € 452.000.

De belangrijkste afwijkingen in de directe kosten lichten we hieronder toe.

Toelichting beleidsproducten

Afsluiting project BAS fase 1 en project Krimpen € 466.000 (voordeel)

Beide HWBP-projecten zijn afgesloten en binnen budget opgeleverd. Het HWBP-project Krimpen is € 466.000 voordeliger uitgekomen. Het voordeel is gerealiseerd doordat er risico's zijn afgekocht met HWBP omdat deze het dossier wilde sluiten.

Onderhoud primaire waterkeringen € 110.000 (voordeel)

Voor het onderhoud aan primaire waterkeringen was minder inzet nodig van diensten door derden. Ook hadden we in 2019 een aantal meevallers en er zijn geen incidentele tegenvallers geweest. Dit levert een besparing op van € 110.000.

Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding € 40.000 (voordeel)

De huurovereenkomst voor een depot is opgezegd. Het depot was niet meer nodig. In 2019 waren er geen huurkosten meer. Daarnaast worden de bestelde gebruiksgoederen pas in 2020 geleverd.

Veiligheidstoetsing € 100.000 (voordeel)

Dit budget (directe kosten) is ingezet voor de kosten van inhuur t.b.v. veiligheidstoetsing. Deze kosten worden verantwoord onder doorbelaste personeelskosten (indirecte kosten) van de afdeling en gelden niet als uitgave op dit budget. Op programmaniveau is het geraamde budget dekkend hiervoor.

Bijdrage HWBP € 33.000 (voordeel)

De bijdrage voor het HWBP 2019 wordt naar verwachting € 33.000 lager. De definitieve eindafrekening voor 2019 inclusief de indexering



2.1.2 Programma 2: Watersysteem

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

[2.1 Optimaal en transparant watersysteembeheer](#)

[2.2 Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen](#)

[2.3 De omgeving centraal stellen](#)

Samenvatting programma

Het gaat goed met het reguliere beheer. Waterstaatkundig zijn er geen grote problemen geweest in 2019. In het voorjaar hebben we ons voorbereid op een periode van droogte. We hebben bijvoorbeeld het peil van de Zevenhuizerplas verhoogd met regenwater om een buffer met goed water te hebben. De hevige regenbuien van begin juni en de langdurige neerslag aan het einde van het jaar hebben geen grote overlast gegeven.

In het begin van 2019 kwamen er strenge, tijdelijke PFAS-normen voor o.a. bagger. Door extra onderzoek konden we voorkomen dat baggerprojecten stilvielen. We hebben dit samen gedaan met het bevoegd gezag (omgevingsdienst DCMR en ODMH).

We bereiden ons samen met andere overheden voor op de toekomst. We onderzochten daarom bijvoorbeeld 'Doorvoer Krimpenerwaard' en 'Beter Benutten Bergsluis'. Een deel van het noorden van ons beheersgebied staat op de kaart met 'Urgente gebieden Waterbeschikbaarheid'. In deze gebieden is het risico op verzilting bij droogte erg groot. We hebben uitgelegd wat de omgeving zelf kan doen als er minder zoet water beschikbaar is. We gingen hiervoor actief in gesprek met de omgeving.

De problemen met droogte en daardoor de zoetwatervoorziening zijn inmiddels structureel. We passen ons peilbeheer hierop aan door het steeds te evalueren. In 2019 zijn nieuwe peilbesluiten voor de polders Capelle aan den IJssel en Prins Alexander vastgesteld. In de verenigde vergadering van juni is geld beschikbaar gesteld voor het optimaliseren van ons meetnet voor de watervoorziening. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart.

Een bijzonder onderwerp voor de waterkwaliteit blijft de blauwalg. Vanaf eind april tot het einde van de zomer kwam blauwalg voor in delen van de Krimpenerwaard. We hebben de verspreiding zoveel mogelijk beperkt. Daarnaast werkten we aan beleid voor zogenaamde 'invasieve exoten' als blauwalg. In 2020 is dit beleid klaar.

Samen met de gemeentes Rotterdam, Krimpen aan den IJssel, Zuidplas, Gouda en Waddinxveen bereiden we de aanbesteding van het dagelijks onderhoud voor. Met de gemeentes Zoetermeer, Capelle aan den IJssel en Krimpenerwaard hebben we een gezamenlijk onderhoudscontract getekend. In de gemeentes Zoetermeer, Rotterdam en Krimpen aan den IJssel hebben we gekozen voor onderhoud dat beter aansloot bij de wensen van de inwoners en gebruikers. Daarom richten we ons op het effect van het onderhoud, de tevredenheid van bewoners en variatie in begroeiing.

In 2019 is ongeveer 140.000 m³ bagger verwijderd uit ongeveer 69 kilometer watergangen en sloten. Onze doelstelling voor de hoeveelheid verwijderde bagger is daarmee gehaald. Wel hebben we minder kilometers gebaggerd dan we als doel hadden. In 2020 formuleren we de doelstelling anders om beter te kunnen sturen. Het doel is dan bijvoorbeeld een percentage watergangen dat in orde is.

In 2019 is het gemaal Boezemland gerenoveerd. De vacuüminstallatie bij het gemaal Abraham Kroes en de elektromotor van het gemaal Schilthuis zijn vervangen. We zijn begonnen met de renovatie van het gemaal Broekweg en bijna klaar met de voorbereiding van het gemaal Oostpolder om in 2020 te starten met de nieuwbouw.

Samen met de gemeente Rotterdam en andere partners werken we in verschillende projecten aan een klimaatbestendige stad. Eén van deze projecten is 'Klimaatbestendige Agniesebuurt'. De bewoners van deze buurt maakten zich zorgen over de gevolgen van het project. Zij wilden beter geïnformeerd en meer betrokken worden. Daarom hebben we met de omgeving een oplossing gezocht en gevonden. Hierdoor is dit een voorbeeld van een succesvol project in Rotterdam, net als het Essenburgpark.

Voor het project Integraal plan Bleiswijkse Zoom hebben we in 2019 een nieuwe subsidiebeschikking gekregen. De voorbereiding van dit project is in volle gang.

Een aantal van onze acties gaat minder snel dan we willen. Het omzetten van de 'keur' naar de waterschapsverordening binnen het programma Implementatie Omgevingswet duurt langer. Ander werk van de collega's die daar aan meewerken, gaat daardoor langzamer. De beleidsuitwerking Inrichting Watersystemen hebben we uitgesteld naar 2020. De beleidsuitwerkingen Inrichting en Onderhoud zijn hierdoor ook later klaar.

De keur is een verordening die ertoe dient om het watersysteem en de daartoe behorende waterstaatswerken te beschermen en op orde te houden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

2.1 Ambitie: Optimaal en transparant watersysteembeheer		
11	Doel: We houden het gebied bewoonbaar en bruikbaar, voorzien in de waterbehoefte en bevorderen de waterkwaliteit door een afgewogen en energie-efficiënt peilregime;	
	2019	Uitvoering
11.1	Vaststellen van het peilbesluit polder Prins Alexander;	Conform uitgevoerd.
11.2	Vaststellen van het peilbesluit polder Capelle;	Conform uitgevoerd.
11.3	Bepalen waterbeschikbaarheid in twee deelgebieden (conform Visie Watervoorziening).	Conform uitgevoerd.

12	Doel: We beheren de watergangen en kunstwerken efficiënt en effectief op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen;		
12.1	Uitvoeren dagelijks onderhoud watergangen : 1. Actualiseren van de Ecolleurenkoers en deze publiceren via een publieksvriendelijke kaart op de website; 2. Opstellen gezamenlijk onderhoudsplan water en oevers met de gemeente Rotterdam en in uitvoering brengen via een gezamenlijke aanbesteding; 3. Implementeren van applicaties voor toezicht en inspectie van uitgevoerd dagelijks onderhoud in opdracht van het hoogheemraadschap.		Conform uitgevoerd.
12.2	Uitvoeren buitengewoon onderhoud watergangen: In 2019 zal in circa 90 km. watergang buitengewoon onderhoud worden uitgevoerd. Hierbij komt naar verwachting circa 130.000 m ³ baggerspecie vrij;		We hebben 69 kilometer watergang gebaggerd en daarbij 141.000 m ³ bagger weggehaald . Door de PFAS-problematiek hebben we de volgorde van baggerprojecten aangepast. Daardoor hebben we minder kilometers gebaggerd, maar is de hoeveelheid wel groter.
12.3	Implementeren visie onderhoud watergangen:		
12.3.1	Opstellen kader voor omgang met onderhoud- en maatwerkplannen;		Conform uitgevoerd.
12.3.2	Opstellen perspectief op de gebiedsgerichte toepassing van integrale controle als nieuwe toezichtsvorm.		Conform uitgevoerd.
12.4	Renoveren of vervangen kunstwerken zoals; Start met renovatie van gemaal Groene Balkon;		De start van de renovatie van gemaal Groene Balkon is uitgesteld naar 2020. In 2019 hadden we geen projectleider voor dit project.
	Start met renovatie van gemaal Broekweg; Afronden van het vervangen van de elektromotor van het gemaal Schilthuis Afronden van de renovatie van het gemaal Boezemland Afronden van de renovatie van de vacuüminstallatie in gemaal Abraham Kroes Voorbereiden van de vervanging van gemaal Oostpolder		Conform uitgevoerd.

	Voorbereiden en starten met het grootonderhoud aan de peilscheiding Vlietkade;		Er is vertraging door juridische trajecten.
12.5	Vaststellen van de uitgangspunten voor de nieuwe legger;		Conform uitgevoerd.
12.6	Uitvoeren meetplan project Inzicht in Baggeraanwas;		Conform uitgevoerd.
12.7	We verkennen de kansen van duurzame energie ontwikkelingen in ons watersysteem.		Conform uitgevoerd.
13	Doel: We treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving.		
13.1	In 2019 worden alle bestrijdingsplannen geactualiseerd;		Conform uitgevoerd.
13.2	Voor de bestrijding van incidenten en calamiteiten implementeren we een nieuw opleiden, trainen en oefenen (OTO) plan;		Conform uitgevoerd.
13.3	In 2019 wordt een nieuwe procesgerichte structuur voor de aanpak van incidenten en calamiteiten en de voorbereiding daarop geïmplementeerd.		Conform uitgevoerd.
2.2 Ambitie: Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen			
14	Doel: We weten wat de knelpunten zijn voor zowel waterkwaliteit, waterkwantiteit en grondwater in het gebied;		
14.1	Uitvoeren watersysteemanalyse van de Zuidplaspolder;		Conform uitgevoerd.
14.2	We voeren samen met gemeenten klimaatstresstests uit in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.		Conform uitgevoerd.

15 Doel: We integreren water in ruimtelijke en beleidsplannen zodat het volwaardig wordt meegenomen en waar nodig sturend is;			
15.1	We werken samen met Provincie Zuid-Holland en de gemeente Zuidplas aan de vermindering van de problematiek van het Restveengebied Zuidplaspolder;		Conform uitgevoerd.
15.2	We adviseren bij vraagstukken voor herinrichting in de Zuidplaspolder (o.a. Rode en Groene Waterparel);		Conform uitgevoerd.
15.3	We denken mee en adviseren bij het project Rivier als Getijdepark;		Conform uitgevoerd.
15.4	We werken met de gemeente Rotterdam mee aan de uitvoering van het Programma Rivieroevers (Binnenrotte);		Conform uitgevoerd.
15.5	We werken als partner mee aan het project Integrale Oplossing Leuvehaven;		Conform uitgevoerd.
15.6	We leveren inbreng in de aanleg van de Rijksweg A16;		Conform uitgevoerd.
15.7	We leveren inbreng in de voorbereiding van de verbreding van de Rijksweg A20 Gouda-Nieuwerkerk a/d IJssel;		Conform uitgevoerd.
15.8	We leveren inbreng in het proces van ontwikkeling van omgevingsvisies van het Rijk, de provincie en gemeenten.		Conform uitgevoerd.
16 Doel: We voorkomen zo veel mogelijk wateroverlast en beperken schade;			
16.1	In het kader van het programma Wateroverlastopgave Rotterdam voeren we de volgende maatregelen uit:		
16.1.1	Voorbereiding en uitvoering (deel)projecten in kader van Klimaatbestendige Agniesebuurt (SPONGE);		Conform uitgevoerd.

16.1.2	Voorbereiding en start realisatie project Essenburgpark;		Conform uitgevoerd.
16.1.3	Herinrichting van de Robert Fruinstraat (Waterbestendige straat);		Conform uitgevoerd.
16.1.4	Herinrichting Coolsingel;		Conform uitgevoerd.
16.1.5	Urban Waterbuffer Het Nieuwe Instituut (Museumpark);		Conform uitgevoerd.
16.1.6	Binnenstedelijke Rotte: deelprojecten Linker Rottekade, Crooswijkse Bocht en Leuvekolk;		Conform uitgevoerd.
16.1.7	Klimaatbestendige omgeving Hildegardiskerk;		Conform uitgevoerd.
16.1.8	Duurzaam Schouwburgplein (Seven Square Endeavour);		Conform uitgevoerd.
16.2	In het kader van het uitvoeringsprogramma Zuidplaspolder voeren we de volgende maatregelen uit:		
16.2.1	Voorbereiden en uitvoeren lokale watersysteemoptimalisatie nabij de Moordrechtboog;		Conform uitgevoerd.
16.2.2	Voorbereiden en plaatsen automatische stuw in peilgebied GPG-836 (Noordelijke Dwarsweg);		Conform uitgevoerd.
16.2.3	Voorbereiden realisatie inlaat West-Ringdijk -> peilgebied GPG 891;		Als gevolg extra capaciteitsinzet voor de droogte in 2018 zijn in 2019 enkele minder prioritaire maatregelen doorgeschoven naar 2020/2021 (zie BURAP Q4 2018). De voorbereiding van de realisatie inlaat West-Ringdijk is een van deze doorgeschoven maatregelen (zie BURAP Q2 2019).
16.2.4	Het vervangen van de eerste stuwen en duikers in het hoofdwatersysteem;		Conform uitgevoerd.
16.3	Voorbereiden verbetering afvoer Polder Zestienhoven (gemaal Achterdijk).		Conform uitgevoerd.

17 Doel: We verbeteren de waterkwaliteit van de KRW-waterlichamen;		
17.1	We werken aan de uitvoering van het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) 2016-2021, waaronder de volgende maatregelen:	
17.1.1	Toekennen van subsidies voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers door derden;	Conform uitgevoerd.
17.1.2	Voorbereiden van de realisatie van de oeverinrichting Rotte;	Conform uitgevoerd.
17.1.3	Voorbereiden van de realisatie van het Integraal plan Bleiswijkse Zoom;	Conform uitgevoerd.
17.2	We leveren onze bijdrage aan de maatregelen van het integraal plan Kralingse Plas;	Conform uitgevoerd.
17.3	Voorbereiding van het 3e KRW-plan 2022-2027.	Conform uitgevoerd.
18 Doel: We houden de waterkwaliteit ten minste op het huidige niveau en verbeteren deze waar mogelijk;		
18.1	We participeren in de landelijke en provinciale ontwikkeling voor het afleiden van doelen overige wateren;	Conform uitgevoerd.
18.2	We dragen met advies en financiële middelen bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit in stedelijk gebied;	Conform uitgevoerd.
18.3	Voorbereiden en starten met de realisatie van de inlaten Kromme Geer en Zijde en Krimpen a/d IJssel en het vispasseerbaar maken van het gemaal Krimpenerwaard (POP3 -maatregelen).	Conform uitgevoerd.

19	Doel: We realiseren een duurzaam, robuust en kosteneffectief watersysteem in de Krimpenerwaard, gericht op de functies in het gebied, zoals agrarisch gebruik en in het bijzonder nieuwe natuur.	
19.1	We werken mee aan de uitvoering van de Gebiedsovereenkomst Veenweiden Krimpenerwaard:	
19.1.1	Vorbereiden van de realisatie van het nieuwe gemaal Achterbroek;	Conform uitgevoerd.
19.1.2	Starten met de voorbereiding en waar mogelijk de uitvoering van de overige (watersysteem) maatregelen.	Conform uitgevoerd.
2.3 Ambitie: De omgeving centraal stellen		
20	Doel: We staan open voor meervoudig gebruik van het watersysteem door burgers en bedrijven, waar mogelijk;	
20.1	We betrekken het medegebruik bij de afwegingen die we maken en werken de uitgangspunten waar nodig verder uit in beleid en regelgeving.	Conform uitgevoerd.
21	Doel: We voeren het vaarwegbeheer uit voor enkele regionale vaarwegen;	
21.1	We voeren de taken en maatregelen uit als overeengekomen met de provincie.	Conform uitgevoerd.
22	Doel: We hebben actueel inzicht in de toestand van de aangewezen zwemwateren en leveren onze bijdrage aan veilig zwemwater;	
22.1	De zwemwaterkwaliteit wordt gedurende het zwemseizoen gemonitord en de data worden met de provincie gedeeld via het zwemwaterportaal;	Conform uitgevoerd.
22.2	We werken in samenwerking met Staatsbosbeheer aan de verbetering van de waterkwaliteit van de zwemplas Krimpenerhout in het kader van het programma Kwaliteitsimpuls Krimpenerhout van de Groenalliantie Midden-Holland.	Conform uitgevoerd.

23	Doel: We zijn open en transparant en stellen beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.		
23.1	Opstellen van de beleidsuitwerking Inrichting Watersystemen.		Dit proces is vertraagd vanwege samenloop van diverse processen, waaronder het opstellen van de waterschapsverordening (Implementatie van de Omgevingswet). Laatstgenoemd proces vraagt significant meer inzet dan begroot. Wel is een aanvang gemaakt met het opstellen van enkele bouwstenen van deze beleidsuitwerking.
23.2	Opstellen van exotenbeleid.		Conform uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 2 Watersysteem	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant t.o.v. begroting na wijziging	% Restant
Totaal	27.850	28.032	26.111	1.921	7%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 2 heeft circa € 1.921.000 minder uitgeven ten opzichte van de begroting na wijziging. Hiervan heeft € 1.515.000 betrekking op de directe kosten (out-of-pocketbudgetten) en € 406.000 op indirecte kosten. De indirecte kosten die niet zijn uitgegeven worden veroorzaakt door lagere rentelasten met een bedrag van € 276.000, aan lagere doorbelaste ondersteunende producten met een bedrag van € 124.000, aan lagere doorbelaste afschrijvingslasten met een bedrag van € 43.000 en aan hogere doorbelaste personeelslasten met een bedrag van € 37.000.

De belangrijkste afwijkingen in de directe kosten lichten we hieronder toe.

Toelichting op beleidsproducten

Doorschuiven budgetten (eerder gemelde zaken)

€ 60.000	De budgetten voor slopen Klappolder
€ 75.000	Het vervangen van de meerpalen Ringvaartzijde
€ 50.000	Onderhoudsplan peilscheidingen (grondlichamen) is doorgeschoven naar 2021

Deltaplan Ruimtelijk Adaptatie €100.000 (voordeel)

Jaarlijks is € 100.000 beschikbaar voor onderzoek en uitvoering van onder andere stresstests. Deze uitgave bleek afgelopen jaar niet nodig. Dit levert een besparing op van € 100.000.

Eendragtspolder € 179.000 (voordeel)

Een eenmalig voordeel van € 179.000 door de verzilvering van bouwenrechten als gevolg van de aanleg van de Eendragtspolder. Voor de aanleg van de Eendragtspolder hebben de projectpartners een bedrijf uitgekocht. Hierbij zijn bouwrechten ter compensatie mee verworven. De provincie Zuid-Holland heeft toegezegd deze bouwrechten voor de projectpartners te verzilveren. Hiervoor moest eerst het bestemmingsplan voor de woningen onherroepelijk worden. De bouwrechten zijn verzilverd en evenredig verdeeld tussen de projectpartners.

Molens € 48.000 (voordeel)

De onderhoudskosten voor eigen molens vielen € 48.000 lager uit dan begroot.

Teruggave energibelasting € 221.000 (voordeel)

Het hoogheemraadschap heeft in 2019 een bedrag teruggekregen voor teveel betaalde energibelasting over de jaren 2015-2018. Voor programma 2 betekent dit een voordeel van € 221.000.

Baggeren € 679.000 (voordeel)

Voor het buitengewoon onderhoud van watergangen is de financiële doelstelling niet gehaald vanwege PFAS-problematiek. Het voorgenomen volume aan te verwijderen baggerspecie is wel gehaald. Door de PFAS-problematiek is het project Lansingerland een kwartaal later aanbesteed. Een aantal kleinere projecten in de Krimpenerwaard is naar voren gehaald om dit deels te compenseren. Uiteindelijk is een netto budget van € 679.000 niet uitgegeven in 2019. De activiteiten die in 2019 niet hebben plaatsgevonden, schuiven door naar 2020.

Monitoren van watersystemen € 91.000 (nadeel)

Voor de monitoring van onze watersystemen hebben we circa € 91.000 meer uitgegeven.

Oude Snelle Sluis € 159.000 (voordeel)

In 2018 is een groot deel van het budget 2018 ad € 700.000 doorgeschoven naar 2019. Het slopen van de oude Snelle Sluis is inmiddels afgerond binnen het oorspronkelijk toegekend budget. De uitgaven in 2019 zijn € 159.000 lager uitgevallen.

Subsidie bommenregeling € 55.000 (voordeel)

Het hoogheemraadschap heeft jaren geleden een vooronderzoek bodembelasting door Conventionele Explosieven laten uitvoeren, die voor gemeenten nuttig zijn in verband met veiligheid bij graafwerkzaamheden, projectontwikkeling of openbare werken. Het onderzoeksresultaat is beschikbaar gesteld aan gemeenten binnen ons beheersgebied waaronder de gemeente Zuidplas. De gemeente Zuidplas heeft een suppletie uitkering aangevraagd bij het Rijk via de zogeheten “bommenregeling” waar alleen gemeenten een beroep op kunnen doen. Het indienen van een subsidieverzoek namens ons is een vorm van een goede samenwerking met mede-overheden.

Overige activiteiten € 20.000 (nadeel)

Op het gebied van beleidsondersteunend onderzoek en advies is er € 20.000 meer uitgegeven dan begroot.

2.1.3 Programma 3: Afvalwater

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

3.1 Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking

3.2 Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen

3.3 Schoner water door vermindering van emissies

Samenvatting programma

Het zuiveren en transporteren is over het algemeen goed verlopen in 2019. In het transportstelsel hebben zich een aantal verstoringen voorgedaan, waaronder een persleidingbreuk bij rioolgemaal Moderato en een kapotte ontluchter bij rioolgemaal Emmahof. Beide verstoringen zijn verholpen. Hierdoor hebben er geen overstorten vanuit de rioleringen plaatsgevonden. In 2019 is daarmee voor 100% voldaan aan de afnameverplichting. De afvalwaterzuiveringsinstallaties (awzi's) hebben daarmee voldaan aan de lozingseisen. Een uitzondering op de volledig presterende awzi's is de awzi Bergambacht. Vanwege hevige regenval en daarmee een grote continue aanvoer van water, heeft er tijdelijk slibverlies plaatsgevonden. Ook hier is tijdig ingegrepen, zodat de belasting op het ontvangende oppervlaktewater zo minimaal mogelijk is geweest.

In de zuiveringskring Kortenoord is er onderzoek verricht naar de grote discrepantie tussen gemeten en geheven vervuilingseenheden. Duidelijk is geworden dat de gemeten belasting juist is en dat

inderdaad sprake is van een grote discrepantie. In 2020 zal verder worden gezocht naar de oorzaak van dit grote verschil.

De slibontwatering op de awzi Kralingseveer heeft de nodige aandacht gekregen. Begin 2019 is de nieuwe polymeerdoseerinstallatie in gebruik genomen. Na afronding van de aanbesteding is er gekozen voor een nieuw type polymeer. De slibontwatering is verbeterd, maar de geprognosticeerde ontwateringsgraad van 22,2% is nog niet behaald.

Sinds 2019 heeft Nederland te maken met een slibcrisis (uitval AEB). HVC heeft de nodige problemen en onderhoudstops. Hierdoor wordt de afvoer verminderd (bufferen op Kralingseveer) en wordt het ook op een andere manier verwerkt d.m.v. opslag in duwbakken en storten. Ondanks deze problemen heeft het voor het hoogheemraadschap uiteindelijk geresulteerd in een afvoer conform prognose.

De awzi Kralingseveer is de grootste afvalwaterzuivering en daarmee de grootste energieverbruiker. Op de locatie Kralingseveer wordt met de slibgisting biogas gemaakt waarmee elektriciteit en warmte wordt geproduceerd. Door diverse maatregelen is de energieproductie de afgelopen jaren al opgevoerd en is het gebruik gedaald. In 2019 was Kralingseveer al voor 94% zelfvoorzienend. In 2019 is de Themista-installatie gebouwd. De Themista-installatie zal in 2020 in bedrijf gaan en zal met andere maatregelen er voor zorgen dat Kralingseveer netto energie gaat terugleveren. Daarmee wordt Kralingseveer een zogenaamde energiefabriek.

Voor de grondstoffenterugwinning sluit het hoogheemraadschap zich aan bij de mogelijkheid om fosfaat terug te winnen uit de vliegashouders van de slibverbrandingsinstallatie (SVI), oftewel uit de asrest die overblijft nadat het slib is verbrand bij HVC in Dordrecht. Hiervoor worden verschillende mogelijkheden beschouwd. Voor circa 20% van de vliegashouders heeft HVC in 2019 een leveringscontract getekend met ICL. Het proces waarbij het fosfaat uit de vliegashouders wordt gebruikt in de productie van kunstmest is in 2019 opgestart. Via deze route wint het hoogheemraadschap dus al voor een deel fosfaat terug.

In januari 2019 is de Gebiedsgerichte Aanpak voor emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen bij glastuinbouwbedrijven van start gegaan. Aan de hand van nitraatmetingen worden door

onze handhavers, ook voor de tuinders, nog onbekende lozingspunten opgespoord en aangepakt. Met als gevolg dat de aantallen en ook de concentraties van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater afnemen. Dit gaat langzaam maar gestaag.

Met de melkveehouders in de Krimpenerwaard wordt samengewerkt in het project Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Er zijn diverse studiegroepen van agrariërs geformeerd. In deze groepen wordt informatie uitgewisseld en wordt gediscussieerd over de beste manier om de verliezen van nutriënten te beperken. Deze methoden worden vervolgens op de bedrijven toegepast. Bijna de helft van de professionele melkveehouders is deelnemer in de studiegroepen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

3.1 Ambitie: Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking			
24	Doel: we waarborgen de kwaliteit van het effluent van de awzi's en voldoen altijd aan de wettelijke eisen;		
		2019	Uitvoering
24.1	Controle audit kwaliteitsmanagementsysteem certificering AWK;		Conform uitgevoerd.
24.2	Start vervanging online meetapparatuur;		Conform uitgevoerd.
24.3	Onderzoeken problematiek belasting zuiveringseenheid Kortenoord (o.a. naar discrepantie tussen gemeten en gegeven waarden).		Conform uitgevoerd.

25	Doel: we beheren de zuiveringskringen efficiënt en effectief op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen;		
25.1	Voorbereiden mogelijke maatregelen aanpassingen ontvangstwerk awzi Kralingseveer;		Conform uitgevoerd.
25.2	Afronden aanpassing polymeer doseerinstallatie awzi Kralingseveer;		Conform uitgevoerd.
25.3	Voorbereiden diverse renovaties awzi KV en opstellen planning en projectbegroting;		Conform uitgevoerd.
25.4	Bijdrage aan Capelle aan den IJssel renovatie rioleindemaal Rivium;		Conform uitgevoerd.
25.5	Bijdrage aan gemeente Rotterdam renovatie rioleindgemalen;		Er is nog geen verzoek ontvangen of toezegging gedaan m.b.t. deze bijdrage.
25.6	Bijdrage aan afkoppelen verhard oppervlak gemeente Lansingerland;		De gemeente heeft meer tijd nodig voor de voorbereiding van het afkoppelen. De verwachting is dat de gemeente in 2020 een aanvraag zal doen.
25.7	Uitvoering onderzoek en maatregelen voor waarborgen gasveiligheid op Kralingseveer;		Conform uitgevoerd.
25.8	Door ontwikkelen assetmanagement binnen het hoogheemraadschap brede programma assetmanagement;		Conform uitgevoerd.
25.9	Uitvoeren van een discrepantieonderzoek naar verschillen tussen influentbelasting van AWZI's en inkomsten vanuit de zuiveringsheffing.		Conform uitgevoerd.

26	Doel: we benutten informatietechnologie en procesautomatisering optimaal voor een stabiel zuiveringsproces en betere prestaties;		
26.1	Uitvoeren van BIWA maatregelen m.b.t. fysieke beveiliging en procesautomatisering;		Conform uitgevoerd.
26.2	Door ontwikkelen informatiesystemen Z-info en Ultimo;		Conform uitgevoerd.
26.3	Onderzoek naar en implementatie van nieuwe automatiserings-oplossingen en analyse- en optimalisatietools.		Conform uitgevoerd.
27	Doel: we voldoen met de transport- en zuiveringssystemen voor 100% aan de afspraken in de afvalwaterakkoorden;		
27.1	Ondertekenen van afvalwaterakkoorden met gemeente Gouda en Zoetermeer en opstellen afvalwaterakkoord gemeente Krimpenerwaard voor zuiveringskring Bergambacht en Ammerstol;		Op verzoek van de gemeente Capelle aan den IJssel zijn de akkoorden uitgebreid naar alle gemeenten binnen deze zuiveringskringen (Rotterdam, Lansingerland en Zuidplas). De onderlinge afspraken tussen de betreffende gemeenten zullen ook in deze akkoorden worden vastgelegd. Door deze uitbreiding van de scope wordt pas begin 2020 gestart met het opstellen van het afvalwaterakkoord.
27.2	Opstellen afvalwaterakkoorden gemeente Krimpenerwaard, zuiveringskringen Bergambacht, Ammerstol, Berkenwoude, Haastrecht en Stolwijk.		Conform uitgevoerd.
28	Doel: we treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving;		
28.1	In 2019 worden alle bestrijdingsplannen geactualiseerd;		Conform uitgevoerd.
28.2	Voor de bestrijding van incidenten en calamiteiten implementeren we een nieuw opleiden, trainen en oefenen (OTO) plan;		Conform uitgevoerd.
28.3	In 2019 wordt een nieuwe procesgerichte structuur voor de aanpak van incidenten en calamiteiten en de voorbereiding daarop geïmplementeerd.		Conform uitgevoerd.

29	Doel: we zijn open en transparant en stellen ons beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.		
29.1	Aanleveren alle benodigde gegevens over het transport en zuiveringsproces aan:		Conform uitgevoerd.
29.1.1	onze samenwerkingspartners in de keten;		Conform uitgevoerd.
29.1.2	het bevoegde gezag;		Conform uitgevoerd.
29.1.3	ten behoeve van diverse landelijke monitoren en bedrijfsvergelijkingen.		Conform uitgevoerd.
3.2 Ambitie: Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen			
30	Doel: we bundelen de krachten met waterschappen, gemeenten en drinkwaterbedrijven om zodoende een samenhangend en doelmatig werkend (afval)waterketensysteem te realiseren en daarnaast samen de efficiency-doelstellingen uit het Bestuursakkoord Water;		
30.1	Uitvoeren Verkenning OAS (Optimaliseren Afvalwater Systeem) awzi's Bergambacht, Ammerstol, Berkenwoude, Stolwijk en Haastrecht;		Conform uitgevoerd.
30.2	Afronden Regionale Studie Fase 3 RoSA (Rotterdamse Samenwerking Afvalwaterketen).		Conform uitgevoerd.
31	Doel: we voldoen aan het Klimaatakkoord 2010-2020 door de energie efficiëntie van de zuiveringskringen jaarlijks met 2% te vergroten en in 2020 minimaal 40% van de energiebehoefte uit eigen duurzame opwekking te halen;		
31.1	Realisatie van de installatie Themista op de awzi Kralingseveer. Oplevering in 2020;		Conform uitgevoerd.

31.2	Start renovatie en aanpassing luchtbehandeling awzi Kralingseveer;		De voorbereiding voor de aanpassing heeft meer tijd gevraagd. De renovatie start in 2020.
31.3	Start realisatie bellenbeluchting Groenedijk;		Planning start realisatie bellenbeluchting verzet naar 2020. De uitvoering van de bellenbeluchting en de plaatsing van de zonnepanelen is niet gelijktijdig mogelijk op het terrein. De plaatsing van zonnepanelen op Groenedijk heeft in verband met de subsidievoorwaarden voorrang gekregen.
31.4	Start realisatie bellenbeluchting Kortenoord;		Planning start realisatie bellenbeluchting verzet naar 2020. De plaatsing van zonnepanelen op Kortenoord heeft in verband met de subsidievoorwaarden voorrang gekregen
31.5	Voorbereiden productie duurzame energie op diverse locaties;		Conform uitgevoerd
31.6	Uitwerking deelname Regionale Energie Strategie (RES) Midden-Holland / Capelle ad IJssel / Rotterdam-Den Haag.		Conform uitgevoerd
32 Doel: we winnen nuttige grondstoffen terug uit het afvalwater, zoals fosfaat.			
32.1	Mogelijkheden zoetwaterfabriek Kortenoord. Start systeemkeuze onderzoek naar technologieën/technieken en kosten. Afronding in 2020;		Conform uitgevoerd
32.2	Start onderzoek naar grondstoffenterugwinning op awzi Kralingseveer;		Conform uitgevoerd
32.3	Voortzetting onderzoek NEREUS terugwinnen energie, grondstoffen en water. Evides trekt het project, het hoogheemraadschap is observer. Meerjarig onderzoek, loopt tot 2021.		Conform uitgevoerd

3.3 Schoner water door vermindering van emissies

33 Doel: we minimaliseren, in samenwerking met andere waterschappen, gemeenten en sectororganisaties, de emissies van stoffen aan de bron, zodat deze geen beperkende factor meer vormen voor het bereiken van chemische en ecologische waterkwaliteitsdoelstellingen;

33.1	Voorzetting uitvoering project Emissieloze kas, waarbij wordt nagegaan in hoeverre het project een extra impuls nodig heeft om het doel 'glastuinbouw emissieloos in 2027' te halen;		Conform uitgevoerd
33.2	Uitvoering Duurzaam Agrarisch Waterbeheer (DAW) Krimpenerwaard met melkveehouders in de Krimpenerwaard;		Conform uitgevoerd
33.3	Overleg over het aanwijzen van een visloodvrije plas in samenwerking met een hengelsportvereniging;		In overleg met de hengelsportvereniging is afgesproken dat met activiteiten op dit gebied wordt aangesloten bij de landelijke afspraken binnen de Green Deal Sportvisserij Loodvrij. De uitvoering laat nog op zich wachten, hiermee dus ook het aanwijzen van een visloodvrije plas. Dit wordt afhankelijk van landelijke ontwikkelingen verder opgepakt.
33.4	Uitvoeren gebiedsgerichte controles door Toezicht en handhaving ter ondersteuning van het project Emissieloze kas.		Conform uitgevoerd

34 Doel: we onderzoeken samen met andere partijen de mogelijkheden om de belasting van het oppervlaktewater door stoffen die risico's kunnen vormen voor het watersysteem en gebruikers, zoals gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten en microplastics te verminderen.

34.1	Onderzoek organische micro's en geneesmiddelen awzi Kortenoord in influent en effluent;		Conform uitgevoerd
34.2	Onderzoek naar een effectieve inzet van de Nitraat-app in de glastuinbouw;		Conform uitgevoerd
34.3	Onderzoek in samenwerking met LTO Noord afd. Krimpenerwaard naar het vervolg DAW Krimpenerwaard.		Conform uitgevoerd

Wat heeft het gekost?

Resultaat per beleidsproduct

Bedragen x € 1.000

Programma 3 Afvalwater	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant t.o.v. begroting na wijziging	% Restant
Totaal	34.873	35.840	35.323	517	1%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 3 heeft circa € 517.000 minder uitgegeven ten opzichte van de begroting na wijziging. Hiervan heeft € 401.000 betrekking op de directe kosten (out-of-pocketbudgetten) en € 116.000 op indirecte kosten. De indirecte kosten die niet zijn uitgegeven worden veroorzaakt door hogere rentelasten met een bedrag van € 122.000, aan lagere doorbelaste personeelskosten met een bedrag van € 105.000, en aan lagere doorbelasting ondersteunde producten en afschrijvingslasten met een bedrag van € 133.000.

De belangrijkste afwijkingen in de directe kosten lichten we hieronder toe.

Toelichting beleidsproducten

Energie € 149.000 (voordeel)

In 2019 hebben we een bedrag van € 421.000 ontvangen aan teveel betaalde energiebelasting in de jaren 2015 t/m 2018. Als gevolg

van stijging van de energiebelasting, schommelingen van de energietarieven in 2019 en hoger verbruik ten opzichte van 2018, is circa € 272.000 meer uitgegeven aan energiekosten. Per saldo levert dit een voordeel van € 149.000 op.

Onderzoek en advies € 120.000 (voordeel)

Aan onderzoek en advies is circa € 120.000 minder uitgegeven. In 2019 zijn diverse studies en onderzoeken gestart waarvan een aantal onderzoeken pas in 2020 worden afgerond en gefactureerd. Hierdoor hebben we in 2019 nog niet het budget benut.

Grensoverschrijdend afvalwater € 220.000 (voordeel)

Een bedrijf waarvoor wij het afvalwater zuiveren heeft in 2019 meer vervuilingseenheid geloosd. Hierdoor stijgen de kosten. Hier staat tegenover dat dit extra belasting opbrengt. Per saldo heeft dit geresulteerd op een voordelig saldo van € 220.000.



Slibverwerking € 129.000 (nadeel)

Voor de aanschaf van chemicaliën voor slibverwerking is circa € 140.000 meer uitgegeven dan begroot. Dit komt door een prijsstijging van polymeer met circa 21% ten opzichte van vorig jaar. Op andere budgetten, zoals afvalverwerking, aanschaf van materiaal en overige goederen is circa € 11.000 minder uitgegeven.

2.1.4 Programma 4: Wegen

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

4.1 Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de bereikbaarheid van wegen

4.2 Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk

4.3 Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties

Samenvatting programma

Wegreconstructies

Het uitvoeringsprogramma Wegen en Bruggen heeft de gestelde doelen voor 2019 behaald. Er zijn twee wegenprojecten uitgevoerd met een totale lengte van 5,9 km ten opzichte van een gesteld doel van 4 km. Het betreft de Franse Kade en de Schoonouwenweg, daarnaast zijn het Broekselaantje en Zuidbroekse Opweg afgerond.

Vervanging bruggen

De vervanging van bruggen is in 2019 eveneens volgens planning verlopen. Het doel was om acht bruggen te vervangen. Dit doel is gerealiseerd. Er is één brug vervangen door een nieuwe brug, zes bruggen zijn vervangen door duikers en één brug is verwijderd.

Onderhoud

We hebben op verschillende wegen onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. De focus lag hierbij op het verlengen van de levensduur en het herstellen bij verkeersonveilige situaties. Bewoners en weggebruikers informeren is een belangrijk onderdeel geweest van de

werkzaamheden. Hiermee is overlast zo veel mogelijk voorkomen. Het Wegenonderhoudsprogramma is geactualiseerd en wordt na het winterseizoen definitief vastgesteld.

Verkeersveiligheid

In 2019 is de Verkeersveiligheidsmonitor opgeleverd voor onze wegen. Evenals bij de landelijke cijfers geldt voor onze wegen dat het aantal ongevallen een licht stijgende trend laat zien. Dit lijkt een gevolg te zijn van een betere landelijke ongevallenregistratie en het toenemende verkeer door de aantrekkende economie. Onze smalle wegen met veel menging van verschillende verkeersstromen zijn daar gevoelig voor. Door de verkeersveiligheidsmaatregelen die zijn genomen en de continue aandacht hiervoor, voorkomen we een verdere stijging van het aantal ongevallen. Op basis van de Verkeersveiligheidsmonitor hebben we de prioriteiten bepaald voor maatregelen die bijdragen aan het verbeteren van de verkeersveiligheid. De focus ligt op het consequenter toepassen van wegkenmerken ten behoeve van zwakke verkeersdeelnemers, zoals fietsers, en op het verminderen van obstakels in bermen en de aanpak van locaties waar relatief veel ongevallen plaatsvinden. Een voorbeeld is het treffen van herstelwerkzaamheden op de Kattendijk en Middelblok. Het asfalt was hier onvoldoende stroef.

Beleid

Op landelijk niveau en binnen de regio volgen we de beleidsontwikkelingen die er zijn op verschillende thema's, waaronder

de Omgevingswet, het Strategisch Plan Verkeersveiligheid² en de kentekening en snelheidsverhoging van het landbouwverkeer. De gevolgen van deze ontwikkelingen lijken beperkt te zijn. Een uitzondering hierop is de veranderende geluidswetgeving als onderdeel van de Omgevingswet. De impact hiervan voor de waterschappen wordt steeds duidelijker en dit blijven we samen met de andere wegbeherende waterschappen nauwlettend volgen.

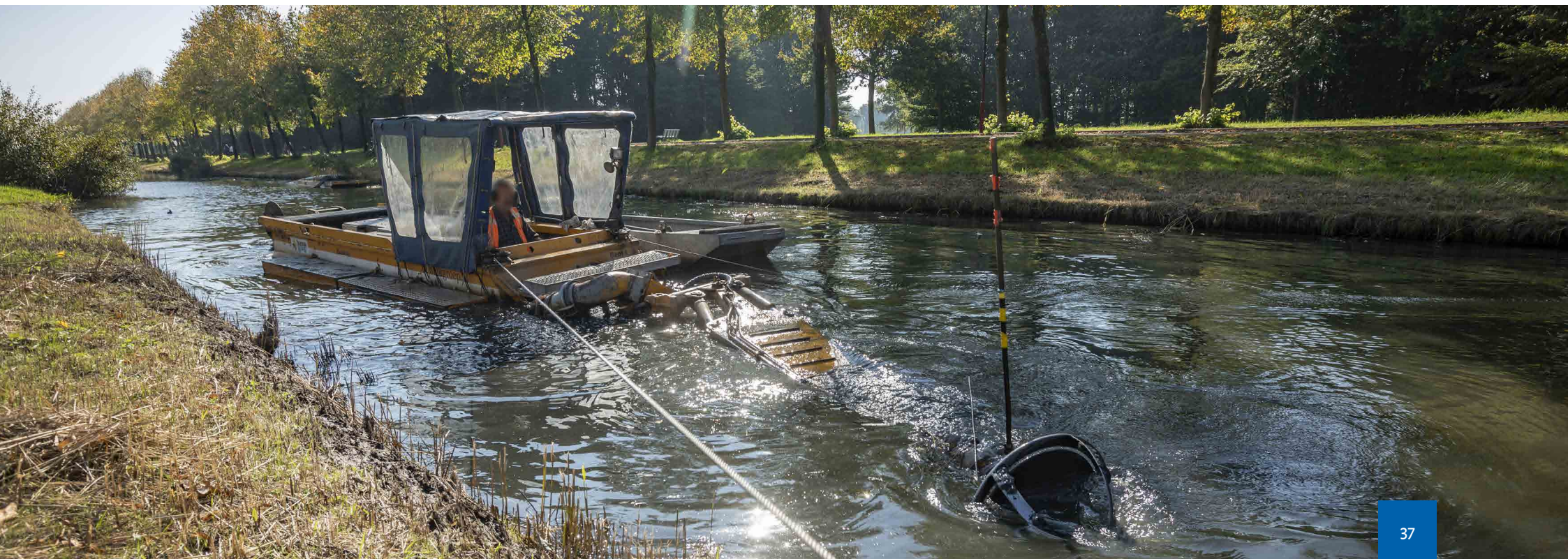
Overdracht

In 2018 hebben wij ons onderzoek naar de financiële en fiscale gevolgen van de overdracht voor inwoners en bedrijven, met de gemeenten gedeeld. Op basis hiervan hebben de gemeenten Krimpen aan den IJssel en Krimpenerwaard diverse vragen gesteld over de

uitvoering van de wegentaak en de gevolgen van een overdracht. In het afgelopen jaar zijn deze vragen beantwoord. Daarnaast heeft er een verkennende ambtelijke bijeenkomst plaatsgevonden. Op basis van de verkregen inzichten heeft de gemeente Krimpenerwaard aanvullende vragen gesteld. Deze zijn ook beantwoord.

Eind 2019 hebben we besloten om eerst bestuurlijk met de gemeente Krimpenerwaard verder in gesprek te gaan over de beantwoording van de vragen gezien de verschillende posities die de gemeenten innemen in het proces. Vervolgens plannen we een bestuurlijk overleg met beide gemeenten.

² [Rijksoverheid.nl - Het strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 Veilig van deur tot deur](https://rijksoverheid.nl/onderwerpen/verkeersveiligheid/publicaties/rapporten/2020/09/01/het-strategisch-plan-verkeersveiligheid-2030-veilig-van-deur-tot-deur)



Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

4.1 Ambitie: Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de berijdbaarheid van wegen		
35	Doel: We waarborgen continu de berijdbaarheid van de weg, zodat weggebruikers zich veilig kunnen verplaatsen;	
	2019	Uitvoering
35.1		Conform uitgevoerd.
35.2		De laatste hand wordt gelegd aan de actualisatie. Deze is gereed in het eerste kwartaal 2020.
35.3		Conform uitgevoerd.
36	Doel: We besparen kosten en verhogen de kwaliteit van dienstverlening door integrale taken samen uit te voeren met medeoverheden;	
36.1		Conform uitgevoerd.
36.2		Conform uitgevoerd.
36.3		Conform uitgevoerd.
37	Doel: We hebben binnen de planperiode duidelijkheid over de taakoverdracht;	
37.1		Conform uitgevoerd.

38	Doel: We beheren de wegen en kunstwerken efficiënt en effectief, op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen.	
38.1	Implementatie van essentiële onderdelen van assetmanagement; voor wegen en wegbruggen.	Conform uitgevoerd.
4.2 Ambitie: Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk		
39	Doel: We voorkomen ongevallen door onveilige situaties aan te pakken;	
39.1	Bij reconstructieprojecten worden wegen ingericht volgens het vastgestelde categoriseringsplan en Duurzaam Veilig;	Conform uitgevoerd.
39.2	We verlenen vergunningen o.b.v. wegenverordening.	Conform uitgevoerd.
40	Doel: We dragen bij aan een wegennetwerk van voldoende kwaliteit;	
40.1	De wegen worden op een doelmatige wijze onderhouden waarbij de verkeersveiligheid leidend is.	Conform uitgevoerd.
41	Doel: We treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving.	
41.1	Uitvoeren van gladheidsbestrijding, doorstroming als gevolg van stremmingen, begeleiden crisisbeheersingsproces tijdens calamiteiten;	Conform uitgevoerd.
41.2	In 2019 worden alle bestrijdingsplannen geactualiseerd;	Conform uitgevoerd.
41.3	In 2019 wordt een nieuwe procesgerichte structuur voor de aanpak van incidenten en calamiteiten en de voorbereiding daarop geïmplementeerd.	Conform uitgevoerd.

4.3 Ambitie: Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties		
42	Doel: We betrekken de omgeving bij de realisatie van onze projecten en maatregelen;	
42.1	Verzorgen van doelgerichte communicatie naar burgers en bedrijven bij uitvoeringsprojecten;	Conform uitgevoerd.
42.2	Uitvoeren burgerparticipatie bij locaties waar verkeersveiligheid moet worden verbeterd;	Conform uitgevoerd.
42.3	Opstellen en bekendmaken tijdelijke verkeersbesluiten.	Conform uitgevoerd.
43	Doel: We zijn open en transparant en stellen beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.	
43.1	Inventarisatie van beheergegevens en beschikbaar stellen hiervan via internet.	Conform uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Resultaat per beleidsproduct

Bedragen x € 1.000

Programma 4 wegen	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant t.o.v. begroting na wijziging	% Restant
Totaal	3.880	4.134	4.089	46	1%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk



Financiële toelichting

Programma 4 heeft circa € 46.000 minder geld uitgegeven ten opzichte van de begroting na wijziging. Hiervan is € 40.000 op de directe kosten (out-of-pocketbudgetten) en de indirecte kosten zijn conform budget.

De belangrijkste afwijkingen in de directe kosten lichten we hieronder toe.

Toelichting op beleidsproducten

Teerhoudend asfalt

De kosten ad € 66.000 voor het verwijderen van het teerhoudend asfalt bij de Franse Kade is uiteindelijk in het onderhoudsbudget opgevangen.

Verkoop vrachtwagen

In 2019 hebben we een vrachtwagen verkocht voor € 35.000.

2.1.5 Programma 5: Omgeving & Organisatie

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

5.1 Waterbeheer uitvoeren in directe verbinding met de omgeving

Samenvatting programma

Implementatie Omgevingswet

Het afgelopen jaar hebben wij hard gewerkt om op 1 januari 2021 goed voorbereid te zijn op de invoering van de Omgevingswet. Twee nieuwe instrumenten, de waterschapsverordening en het projectbesluit³, zijn in concept gereed. De besluitvorming hierover vindt plaats in 2020. Deze instrumenten vormen de basis om beleidsmatig lokaal maatwerk te leveren. Ook hebben we grote stappen gezet om tijdig aan te kunnen sluiten op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De nieuwe digitale presentatie van wetgeving in combinatie met kaarten vormt een aanzienlijke uitdaging voor de komende jaren. Daarnaast hebben wij in 2019 met het oog op de Omgevingswet gewerkt aan een opleidingsprogramma voor omgevingsgericht werken. Begin 2020 gaan de opleidingen en trainingen van start.

Dienstverlening

Binnen het programma Dienstverlening zijn we begonnen met het stroomlijnen van de afhandeling van vragen en klachten. Ook hebben we de verwachtingen en behoeften van inwoners en bedrijven onderzocht. Daarnaast zijn we aan de slag gegaan met een meer klant- en omgevingsgerichte website van ons waterschap.

Het aantal geschillen tussen overheden neemt nog steeds licht af. Het aantal geschillen met personen en bedrijven neemt toe. Deze geschillen vragen vanwege hun omvang en complexiteit veel aandacht en inzet. Beide soorten geschillen pakken wij waar mogelijk steeds meer aan via mediation. De organisatie heeft een steeds sterkere blik naar buiten.

Digitale transformatie

In 2019 zijn wij begonnen met het organisatiebreed in kaart brengen van de digitale informatiebehoefte. Deze activiteit loopt door in 2020. Eind 2019 heeft het college een bestuurlijke visie op digitale transformatie vastgesteld. In 2020 stellen wij samen met het hoogheemraadschap van Rijnland een meerjarenplan voor digitale transformatie op.

Informatiemanagement

Actuele en betrouwbare digitale informatie vormt een belangrijke basis voor de werkzaamheden van het hoogheemraadschap. Dit jaar is een grote slag gemaakt om de informatie voor onze kerntaken actueel, betrouwbaarheid en compleet te maken. Daarbij krijgen we ook onze geografische gegevens steeds beter op orde. Zo kan de informatie op een heldere en inzichtelijke manier worden geraadpleegd en gebruikt door zowel de eigen organisatie als door andere partijen.

³ [Omgevingswet - Projectbesluit](#)

Voor de Archiefwet kreeg vastleggen van informatie het afgelopen jaar aandacht. We hebben daarvoor systemen en processen gekoppeld aan het digitale archiefsysteem. Ook hebben we voor de vakafdelingen bewaartermijnen vastgesteld voor gearchiveerde stukken en ervoor gezorgd dat de stukken goed te vinden zijn in het archief. Verdere verbeteringen vinden plaats op basis van de visie op documentair informatiebeheer.

De juridische regels van de waterschapsverordening (zie 'Implementatie Omgevingswet') vertalen we naar onze burgers en bedrijven in zogeheten 'toepasbare regels'. Deze kunnen worden geraadpleegd via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De aansluiting op het DSO voeren we uit in nauwe samenwerking, binnen het I&A-verband, met het hoogheemraadschap van Rijnland. We hebben een gezamenlijke overeenkomst gesloten voor de aanschaf van het digitale regelbeheersysteem. Ook zijn we in 2019 begonnen met het inrichten van het systeem en met het organiseren van de werkprocessen. Het beheer dat nodig is om de digitale regels en de bijbehorende kaartbestanden actueel te houden is een nieuwe activiteit voor onze organisatie.

Privacy en informatiebeveiliging

In 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht geworden. Het gaat daarbij om Europese regels ter bescherming van persoonsgegevens. Wij hebben tijdig de belangrijkste maatregelen genomen, zoals een vastgesteld privacybeleid, een werkproces voor rechten van burgers en een protocol in geval van datalekken. Ook zijn we gestart met het opzetten en bijhouden van een verwerkingsregister

en verder zorgt de functionaris gegevensbescherming met de privacydesk voor de verdere implementatie. Begin 2019 heeft Het Waterschapshuis een zogeheten nulmeting bij alle waterschappen laten uitvoeren. Daaruit bleek dat ons hoogheemraadschap net als de andere waterschappen belangrijke stappen heeft gezet, maar nog niet op het vereiste niveau is. Om op het vereiste niveau te komen zijn in 2019 via een planmatige aanpak meer inspanningen geleverd (o.a. ten behoeve van het verwerkingsregister, de overeenkomsten met verwerkers, het borgen van processen, het protocolleren etc.).

Toezicht & Handhaving

Begin 2019 heeft het college het uitvoeringsplan Toezicht & Handhaving 2019 vastgesteld. Dit is gebaseerd op de nota Naleving die in 2018 is vastgesteld. Het beleid is erop gericht om, naast de traditionele uitvoering van toezicht en handhaving, meer aandacht te geven aan preventie en data-analyse. Het uitvoeringsplan 2019 is eind 2019 geëvalueerd. De uitkomsten zijn meegenomen in het uitvoeringsplan Toezicht & Handhaving voor 2020.

We hebben een plan opgesteld voor een pilot 'Toezicht en Handhaving' op een gedeelte van een primaire waterkering en een regionale waterkering. We kiezen hierbij voor een integrale, gebiedsgerichte aanpak. We betrekken de bewoners hier actief bij. Het doel van de pilot is om ongewenste, illegale situaties, die vaak al lange tijd bestaan, zoveel mogelijk ongedaan te maken. We voeren de pilot uit in 2020.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

5.1 Ambitie: Waterbeheer uitvoeren in directe verbinding met de omgeving		
44	Doel: We gaan (bestuurlijk en ambtelijk) meer in gesprek met de omgeving;	
	2019	Uitvoering
44.1	We realiseren een omgevingsgerichtere werkwijze en borgen deze binnen de organisatie. Het team Communicatie adviseert en ondersteunt de communicatie en participatieplannen van de vak afdelingen. En geeft uitvoering aan het communicatieplan voor de Omgevingswet;	Conform uitgevoerd.
44.2	We investeren in ambassadeurs en netwerken, ook binnen het bestuur. Intern kijken we hoe we themagericht (bv; duurzaamheid, klimaatadaptatie) kunnen aansluiten bij externe netwerken;	Conform uitgevoerd.
44.3	Binnen grote projecten betrekken we actief de lokale omgeving;	Conform uitgevoerd.
44.4	Medewerkers zullen getraind worden om mediation-technieken toe te passen in overleg met bewoners en bedrijven.	Conform uitgevoerd.
45	Doel: We vergroten waterbewustzijn en interesse voor waterbeheer;	
45.1	We houden tweede enquête over het waterbewustzijn en klanttevredenheid (awarenessonderzoek). De eerste was in 2017 uitgevoerd;	Conform uitgevoerd.
45.2	Evaluatie van het educatieplan. En als gevolg daarvan bijsturing van dit plan;	Conform uitgevoerd.

45.3	Het hoogheemraadschap neemt deel aan evenementen die aansluiten bij ons corporate communicatiestrategie;		Conform uitgevoerd.
45.4	Door inzet van sponsor- en bijdrageregeling stimuleren we de waterbewustzijn.		Conform uitgevoerd.
46 Doel: We vergroten zichtbaarheid en herkenbaarheid van het waterschap;			
46.1	We zetten onze communicatiemiddelen in diverse media integraal in. We werken gestructureerd aan de hand van een jaarkalender aan publiciteit voor het hoogheemraadschap;		Conform uitgevoerd.
46.2	We vergroten onze zichtbaarheid door de inzet van digitale communicatietools (social-media en website) en aan te haken op actualiteiten.;		Conform uitgevoerd.
46.3	We starten een programma Dienstverlening voor onder meer het verbeteren van de kwaliteit en vindbaarheid van informatie op de website, het sneller afhandelen van (complexe) vragen van burgers en bedrijven en het vergroten van klantbewustzijn van medewerkers;		Conform uitgevoerd.
46.4	We evalueren het instrument van continu meten van de klanttevredenheid als instrument om verbeterkansen voor onze dienstverlening in kaart te brengen, en breiden dat waar mogelijk uit.		Conform uitgevoerd.
47 Doel: we staan open voor initiatieven van derden en maken ruimte voor burgerparticipatie;			
47.1	De participatieaanpak krijgt onder andere in de bijdrage regeling verder inhoud.		Conform uitgevoerd.

48	Doel: We realiseren de benodigde ICT voorzieningen om de doelen 10, 23, 29 en 43 ten aanzien van het digitaal beschikbaar stellen van beleid, regels en gegevens uit te kunnen voeren. (organisatiedoel);			
48.1	Het project “de digitale transformatie” brengt de digitale informatiebehoefte in kaart, beschrijft processen om deze informatie als data in systemen te kunnen vertalen en brengt waar mogelijk de juiste koppelingen aan in systemen;		Conform uitgevoerd.	
48.2	Doorontwikkeling van onze website; uitvoering geven aan het visieplan website en intranet het hoogheemraadschap. We maken onze website toegankelijker voor burgers en bedrijven;		Conform uitgevoerd.	
48.3	Documenten worden digitaal opgeslagen;		Conform uitgevoerd.	
48.4	Optimaliseren en door ontwikkelen Zaakgericht werken ter voorbereiding op overgang naar het Digitale Stelsel Omgevingswet in het kader van de omgevingswet.		Conform uitgevoerd.	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 5 Omgeving & Organisatie	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant t.o.v. begroting na wijziging	% Restant
Totaal	12.478	10.977	11.441	-464	-4%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 5 heeft circa € 464.000 meer uitgegeven ten opzichte van de begroting na wijziging. Hiervan heeft € 261.000 betrekking op de directe kosten (out-of-pocketbudgetten) en € 203.000 op indirecte kosten. De indirecte kosten die meer zijn uitgegeven worden veroorzaakt door een overboeking van € -356.000 voor ontvangen dividend NWB Bank, door lagere doorbelaste personeelskosten met een bedrag van € 68.000, door een lagere doorbelasting van ondersteunende producten met een bedrag van € 68.000 en door € 17.000 aan langere rente en afschrijvingen.

De belangrijkste afwijkingen in de directe kosten lichten we hierna toe.

Toelichting beleidsproducten

Pensioenvoorziening € 678.000 (nadeel)

In 2019 is € 678.000 extra storting in de pensioenvoorziening voor ons voormalig bestuur. Uit de actuariële berekeningen van het APG blijkt dat het saldo van de pensioenvoorziening voor oud-bestuurders niet toereikend is om het doelvermogen te dekken. Dit komt vooral door de dalende rente.

De Regionale Belastinggroep (RBG) € 50.000 (voordeel)

In 2018 heeft de RBG een positiever exploitatieresultaat gerealiseerd dan begroot. Dit voordeel is verrekend in 2019. Hier hebben we nu nog een budget van € 50.000 over.

Verschuiving opbrengst dividend NWB Bank € 356.000 (nadeel)

In de bestuursrapportage over het eerste halfjaar van 2019 hebben we de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank bij programma 5 begroot. Deze had buiten de programma's bij de post dekkingsmiddelen (onder de belastingopbrengsten) begroot moeten worden. De dividenduitkering is nu wel bij de post dekkingsmiddelen (zie paragraaf 2.2.5 Waterschapsbelastingen) geboekt. Hierdoor ontstaat een nadeel ten opzichte van de begroting bij programma 5 en voordeel bij de dekkingsmiddelen en saldo.



2.1.6 Ondersteunende producten

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Ondersteunden producten	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant t.o.v. begroting na wijziging	% Restant
Totaal	17.615	18.242	17.527	716	4%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Bij ondersteunende producten is voor circa € 716.000 minder uitgegeven ten opzichte van de begroting na wijziging. Hiervan heeft circa € 1,2 miljoen (voordeel) betrekking op de directe (out-of-pocketbudgetten) kosten en circa € 514.000 (nadeel) op de indirecte kosten. De hogere indirecte kosten worden veroorzaakt door onder andere kostenverschuivingen tussen programma's (tijdschrijven) en minder opdrachten uitbesteed (out-of-pocketbudgetten) en meer uitgevoerd door eigen mensen en/of inhuur (doorberekende personele lasten).

De belangrijkste afwijkingen in de directe kosten lichten we hieronder toe.

Toelichting beleidsproducten

Personeel en organisatie € 225.000 (voordeel)

Het hoogheemraadschap dekt sinds enkele jaren zelf de kosten voor

Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Het budget (circa € 83.000) dat hiervoor is begroot hebben we in 2019 niet benut, omdat er geen gevallen van arbeidsongeschiktheid zijn geweest. Het budget voor psychologische onderzoeken (circa € 20.000) is niet volledig benut. Er is minder beroep gedaan op het organisatiebrede ontwikkelingsbudget (€ 78.000). De kosten voor arbo voorzieningen vielen circa € 37.000 lager uit dan begroot en er is € 7.000 minder uitgegeven aan beleidsondersteunend onderzoek. Deze meevallers leveren in 2019 een besparing van € 225.000 op.

I&A-samenwerking € 240.000 (voordeel)

In de bestuursrapportage over het eerste halfjaar van 2019 is een begrotingswijziging doorgevoerd omdat de verwachting was dat de I&A-samenwerking de primaire begroting zou overschrijden. In de begrotingswijziging is extra budget opgenomen (voor het HHSK-deel). Uiteindelijk heeft de I&A-samenwerking de budgetten niet volledig benut. De uiteindelijke realisatie (HHSK-deel) komt circa € 160.000

lager uit dan de bijgestelde begroting. Naast de onderbesteding in 2019 krijgen we € 80.000 extra terug doordat er voor twee projecten in het verleden ten onrechte kosten in rekening zijn gebracht. Wij hadden voor deze projecten kredieten lopen vanuit de eigen begroting. Abusievelijk heeft de I&A-samenwerking deze kosten ook in rekening gebracht.

Toelichting onderschrijding I&A:

In de eerste helft van 2019 was het beeld dat de I&A-samenwerking dit jaar op een tekort van € 400.000 uit zou komen. In de uiteindelijke cijfers voor 2019 houdt de samenwerking € 240.000 over op het exploitatiebudget. Dit komt door het vrijvallen van comptabele posten uit 2018; het minder inhuren voor de risico- inventarisatie; het toch niet doorgaan of goedkoper uitvallen van verwachte ICT-projecten (bijvoorbeeld doordat veel minder licenties nodig bleken te zijn) en door niet tijdig afgesloten verplichtingen.

In de investeringscijfers is eerder al gerapporteerd dat steeds minder activiteiten via kredieten worden gefinancierd. De eerder verwachte uitgave eind 2019 voor het project Office 365 is doorgeschoven naar 2020 en de investeringen zijn daarom nog € 100.000 lager uitgekomen.

Samenwerking Financiële Eenheid € 108.000 (voordeel)

Het samenwerkingsverband Financiële Eenheid heeft meer opbrengsten van circa € 108.000 (directe kosten) gerealiseerd dan begroot. Daar tegenover zijn er meer kosten (€ 135.000) gemaakt op inhuur (indirecte kosten). Deze kosten kunnen we aan Delfland en Rijnland doorbelasten. Dit is ook gemeld in de eerste bestuursrapportage 2019.

Het Waterschapshuis € 116.000 (voordeel)

Voor onze bijdrage aan Het Waterschapshuis is in de eerste bestuursrapportage 2019 een begrotingswijziging doorgevoerd. Dit extra budget is echter niet benut door Het Waterschapshuis. Uiteindelijk krijgen we naar verwachting € 116.000 terug.

Documentatie en informatie € 100.000 (voordeel)

Het afgelopen jaar is circa € 100.000 budget onbenut gebleven vanwege het wachten op prioriteitstelling in de ambities en opdrachten van de organisatie. In het kader van het ontwikkelen van een visie en het niet uitvoeren van inventarisatie- en digitaliseringstrajecten is dit budget niet gebruikt. In 2020 starten we met projecten en trajecten zoals het implementeren van Office 365 (Sharepoint & Teams), het realiseren van een digitale ondertekening, digitale vervanging en regie op informatievoorziening.

Dotatie wachtgeldvoorziening € 213.000 (nadeel)

Om te kunnen voldoen aan de totale huidige wachtgeldverplichtingen is een dotatie van € 213.000 nodig. Dit bedrag was niet voorzien in de begroting.

Innovatiebudget € 60.000 (voordeel)

Circa € 60.000 uit het innovatiebudget is niet benut in 2019 door vertraging van de projecten 'Meer doen met Data' en 'Blue City Challenge'.

Diverse beleidsproducten € 66.000 (voordeel)

De beleidsproducten communicatie, concern control en financieel beleid, huisvesting, facilitaire zaken en dienstauto's hebben samen een onderschrijving van circa € 66.000.

2.2 Paragrafen

In dit hoofdstuk wordt verantwoording afgelegd over het geen in de overeenkomstige paragrafen van de programmabegroting 2019 is opgenomen en wat wettelijk verplicht is. De kostentoerekening komt niet terug omdat die al in de begroting is vastgesteld.

2.2.1 Ontwikkelingen in het begrotingsjaar

Externe en interne ontwikkelingen

Programma 1: Waterveiligheid

De ambities zijn het vergroten van waterveiligheid, continue zorg voor de waterkeringen en de omgeving centraal stellen. De resultaten van de project overstijgende verkenningen Voorlanden (POV) en resultaten van de project overstijgende verkenningen Macrostabieliteit worden benut binnen het project Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (verder te noemen KIJK). Samen met Rijkswaterstaat wordt het onderzoek voortgezet naar verbetering van de stormvloedkering Hollandsche IJssel. Binnen het Deltaprogramma is samen met het Rijk, de provincie en de gemeenten gewerkt aan een herijking van de voorkeursstrategie voor het deelgebied Rijnmond-Drechtsteden. In 2019 is ca. 12 km regionale waterkering hersteld.

Programma 2: Watersysteem

Begin 2019 werden we geconfronteerd met strenge tijdelijke PFAS-normen voor o.a. bagger, waardoor baggerprojecten stil dreigden te vallen. Door de gekozen strategie van extra onderzoek, in nauwe samenwerking met het bevoegd gezag, is dit voorkomen.

Programma 3: Afvalwater

In het transportstelsel hebben zich een aantal verstoringen voorgedaan, waaronder een persleidingbreuk bij rioolgemaal Moderato en een kapotte ontluchter bij rioolgemaal Emmahof. Beide verstoringen zijn snel verholpen, waardoor geen overstorten vanuit de rioleringen hebben plaatsgevonden.

De afvalwaterzuiveringsinstallaties (awzi's) hebben vrijwel allemaal 100% voldaan aan de lozingseisen. Uitzondering hierop is de awzi Bergambacht waar, vanwege hevige regenval en daarmee een grote continue aanvoer, tijdelijk slibverlies heeft plaatsgevonden.

In de zuiveringskring Kortenoord is onderzoek gedaan naar de grote discrepantie (verschil tussen gemeten en geheven v.e.'s). Duidelijk is geworden dat de gemeten belasting juist is en dat inderdaad sprake is van een grote discrepantie. In 2020 zal verder worden gezocht naar de oorzaak van dit grote verschil.

Programma 4: Wegen

Geen

Programma 5: Omgeving en Organisatie

Begin 2019 is het uitvoeringsplan Toezicht & Handhaving 2019 door het college vastgesteld. De basis voor dit plan is het nieuwe beleid dat in de nota Naleving in 2018 is vastgesteld. De inzet van het beleid is om, naast de traditionele uitvoering van toezicht en handhaving, meer aandacht te geven aan preventie en data-analyse. Het uitvoeringsplan 2019 is aan het einde van het jaar geëvalueerd. De uitkomsten daarvan zijn meegenomen in het uitvoeringsplan voor 2020.

Collectieve arbeidsovereenkomst (cao)

De leden van de Vereniging werken voor waterschappen (Vwwv) en de vakbonden zijn tot een nieuwe cao voor het jaar 2020 gekomen. Hierin is overeengekomen dat de medewerkers een salarisverhoging krijgen van 2,5% per 1 januari 2020 en nog eens 1% per 1 juli 2020.

Belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming

In 2019 hebben wij de volgende structurele kostenverhogingen en een verwachte bate in de meerjarenraming opgenomen:

- Kosten voor grensoverschrijdend afvalwater € 600.000 (stijging);
- Kosten voor de uitvoering van het voornemen om aan klimaatadaptatie de komende vijf jaar € 1 miljoen (stijging) extra per jaar te besteden, verdeeld in € 150.000 hogere exploitatie uitgaven en € 850.000 hogere investeringen;
- Onderhoudskosten nemen toe met jaarlijks € 220.000 (stijging) bij Watersystemen en Wegen;
- Structurele verhoging met € 75.000 (stijging) voor advertentiekosten Waterwerken;
- Bijstelling contributie met € 47.000 (stijging) voor onder andere STOWA en de Unie van Waterschappen;
- Dividenduitkering (opbrengst) van de Nederlandse Waterschapsbank van circa € 350.000.



2.2.2 Financiering

Het financieringsbeleid van het hoogheemraadschap is vastgelegd in het treasurystatuut en heeft als doel een formeel kader te scheppen waarbinnen de financierings- en beleggingsactiviteiten van het hoogheemraadschap plaats dienen te vinden. In de wet financiering decentrale overheden (Wet fido⁴) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting van de treasury functie van decentrale overheden. De belangrijkste doelstellingen van deze wet zijn: het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

Renteontwikkeling

Korte rente

In 2019 was sprake van een zeer laag renteniveau voor zowel kort- als langlopende leningen. De rente die het hoogheemraadschap gemiddeld in 2019 betaalde voor schulden op de betaalrekening (rekeningcourantkrediet) bedroeg 0,0%. De rente op kort geld (minder dan 1 jaar) was gedurende 2019 negatief en bedroeg gemiddeld -0,387%. In de begroting was uitgegaan van 0,10%.

Lange rente

Begin 2019 was de rente voor leningen van 10 jaar 0,72%. Eind 2019 daalde de rente naar -0,10%. In de begroting was uitgegaan van 1,5%. Voor de rente op eigen vermogen was 3,0% aangehouden.

⁴ Wet financiering decentrale overheden

Financieringsbehoefte

Bedragen x € 1.000

Financiering 2019	
Afname vaste activa (afschrijving)	-13.992
Aflossingen leningen uitgegeven geld	0
Netto investeringen	16.909
Aflossingen leningen opgenomen geld	-2.313
Mutaties reserves en voorzieningen	329
Financieringsbehoefte	932

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

In 2019 zijn acht kasgeldleningen aangetrokken € 68 miljoen tegen een rentepercentage van gemiddeld -0,39% en één langlopende geldlening tegen een rentepercentage van -0,32% met een looptijd van 10 jaar.

Kasgeldlimiet

Op grond van de Wet fido is voor waterschappen het maximumbedrag voor het aantrekken van kort geld bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Voor 2019 is de kasgeldlimiet op € 23,9 miljoen vastgesteld. In 2019 is het hoogheemraadschap binnen de kaders van de kasgeldlimiet gebleven.

Schatkistbankieren

Sinds 2014 moeten de decentrale overheden hun overtollige (liquide) middelen in 's Rijks schatkist aanhouden. Hierbij is sprake van een drempelbedrag. Indien overtollige middelen de omvang van de drempel niet overschrijden, mogen die middelen buiten de schatkist worden gehouden. De hoogte van deze drempel bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal € 104 miljoen. Voor het hoogheemraadschap is het drempelbedrag in 2019 vastgesteld op € 780.000. In 2019 bleef het hoogheemraadschap onder dit drempelbedrag. Er zijn dus geen middelen in de schatkist aangehouden.

Schatkistbankieren				
Maand	Q1	Q2	Q3	Q4
1e maand	-	-	-	-
2e maand	-	-	-	-
3e maand	-	-	-	-

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille, dat de risico uit hoofde van rente aanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het betreffende jaar. De renterisiconorm bedroeg in 2019 € 31,7 miljoen. Met de aflossing van € 12,7 miljoen aan bestaande leningen in 2019 van is het hoogheemraadschap binnen deze norm gebleven.

Rentegevoeligheidsanalyse

De leningenportefeuille van het hoogheemraadschap is in zeer grote mate ongevoelig voor de rente ontwikkelingen. De gesloten leningenovereenkomsten zijn gedurende looptijd rentevast en worden gedurende de looptijd geheel afgelost. Een renteherziening tussentijds vindt niet plaats.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is een indicator voor de schuldpositie. Het bestaat uit de hoogte van de schuld in verhouding tot de jaarlijkse belastingopbrengsten. De netto schuld mag volgens onze eigen kaderstelling niet hoger worden dan 2,8 maal de jaarlijkse belastingopbrengsten. Met een netto schuldquote van 2,04 is het hoogheemraadschap hierbinnen gebleven.

Kengetallen	2019	2018
Solvabiliteit (eigen vermogen in percentage van het totaal vermogen)	15%	15%
Netto schuldquote (netto schuld in verhouding tot de totale belastingopbrengsten)	2,04	2,05

Gevolgen coronacrisis op financiering

Het hoogheemraadschap is in staat om haar kortlopende verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio's zijn adequaat en er is, bestuurlijk gezien, ruimte om nieuwe leningen aan te trekken. Daarnaast zijn we als aandeelhouder van de NWB Bank verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld- en kapitaalmarkten. De financiële positie van het hoogheemraadschap is goed.

2.2.3 Risicomanagement

In de risicoparagraaf worden een aantal zaken vermeld, waarover bij het samenstellen van deze jaarrekening nog (financiële) onzekerheid bestaat. Deze risico's kunnen van invloed zijn op het toekomstige jaarresultaat.

Ook in tijden van corona blijft het water op peil

Waterschappen behoren tot de vitale infrastructuur van Nederland. Het hoogheemraadschap heeft de zorg om onze kritische processen door te laten gaan. We doen er alles aan om ook onze projecten en werkzaamheden verantwoord door te laten gaan waarbij we de richtlijnen van het RIVM volgen en de veiligheid voor onze medewerkers voorop staat. We hebben hierover contact gehad met de aannemers en ingenieursbureaus. Op dit moment doen zich hierin geen knelpunten voor. Ook de aanbestedingsprocessen lopen door. Vermoedelijk zal de crisis en nasleep ervan wel invloed hebben op de belastingopbrengsten in 2020 en daarna. Het RBG houdt rekening met een financieel risico van € 1.4 miljoen. Dit is opgebouwd uit een risico op stijging van oninbare schulden, een risico op stijging van de kwijtscheldingen en een risico van daling van opbrengsten uit dwanginvorderingen. Het risico kan opgevangen worden binnen het weerstandsvermogen.

Programma 1: Waterveiligheid

Dijkversterking BAS

Er is een civiele procedure aangespannen door aannemers naar aanleiding van een geschil over de eindafrekening van dijkversterking

BAS. De aannemers vorderen primair € 1,5 miljoen exclusief btw plus wettelijke rente en subsidiair (afgerond) € 3,9 miljoen exclusief btw plus wettelijke rente. Op 3 oktober 2019 heeft het hoogheemraadschap een tussenvonnis ontvangen waarin de rechtbank de aannemers een drieledige bewijsopdracht (over de schikking) oplegt. De aannemers hebben voornemens de ambtelijke betrokkenen als getuige op te roepen. De verhoren vinden in april plaats.

Civiele procedure

Er loopt een civiele procedure waarin een eigenaar vergoeding van schade aan zijn woonboerderij in Zevenhuizen vordert van circa € 342.000 plus wettelijke rente. Op 3 juli 2019 heeft de rechtbank Rotterdam vonnis gewezen en alle vorderingen van de eigenaar afgewezen en veroordeelt hem in betalen van de proceskosten ad € 9.899. Deze kosten zijn inmiddels aan het hoogheemraadschap betaald. De eigenaar is in hoger beroep gegaan.

Dijkversterking Krimpen

In het kader van de dijkversterking Krimpen komt het beroep van het transportbedrijf binnenkort op zitting en er kan natuurlijk nog hoger beroep ingediend worden. Het transport bedrijf claimde € 125.000 aan omrijkosten. Dit is door de nadeel-compensatiecommissie en het college geheel afgewezen. De rechtbank heeft onlangs deze vordering ook afgewezen. Het hoger beroep moet worden afgewacht.

Programma 2: Watersysteem

Gemaal Verdoold

De gedoogplichtbeschikking tot het hebben van een groutanker is opgelegd en onderwerp van bezwaar. Min of meer gelijktijdig heeft de advocaat van betrokkene een civielrechtelijke vordering tegen het hoogheemraadschap ingesteld. Deze vordering kan door de rechter worden gehonoreerd en heeft dan financiële gevolgen voor het waterschap.

Programma 3: Afvalwater

Geen risico's bekend uit het boekjaar 2019 voor programma 3

Programma 4: Wegen

Geen risico's bekend uit het boekjaar 2019 voor programma 4

Programma 5: Omgeving en organisatie

Geen risico's bekend uit het boekjaar 2019 voor programma 5

Ondersteunende producten

WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten)

Medewerkers die twee jaar of langer ziek zijn en nu en in de toekomst (deels) kunnen werken komen in aanmerking voor een WGA-uitkering. De WGA-uitkering vult voor een deel het inkomensverlies aan dat de medewerker heeft door ziekte of aandoening. Zo is de medewerker bij ziekte verzekerd van een inkomen.

Er zijn twee mogelijkheden als het gaat om de WGA. Het risico voor arbeidsongeschiktheid bij het UWV of een verzekeraar onderbrengen of volledig dit risico zelf dragen en minder arbeidsongeschiktheidspremies betalen.

De kosten van de WGA-uitkering en re-integratie van medewerkers komen dan wel voor eigen rekening voor de eerste tien jaar van de WGA-uitkering.

Het hoogheemraadschap is risicodragers per 1 januari 2017

De premie voor de WGA verzekering steeg ieder jaar (een premiestijging van € 15.000-€20.000 per jaar) en aangezien nooit een medewerker van het hoogheemraadschap in de WGA is ingestroomd, heeft ons eind 2016 doen besluiten om per 2017 het eigen risico volledig zelf te dragen.

Omvang berekening voorziening dubieuze debiteuren bij RBG

Het is onduidelijk of het geraamde bedrag voor de voorziening dubieuze debiteuren bij RBG voldoende is. In deze voorziening is voor het eerst rekening gehouden met de problematische schulden. Overheden dienen door gewijzigde wetgeving rekening te houden met het voorkomen van stapeling van schulden. Hierdoor is kans op oninbaarheid vergroot.

Door het niet (tijdig) publiceren van de NEN-normen rondom de zuiveringsheffing heeft een bedrijf bezwaar gemaakt tegen de verordening. Ook deze kans op oninbaarheid is meegenomen in de voorziening dubieuze debiteuren.

2.2.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om (financiële) tegenvallers op te kunnen vangen. Bij het hoogheemraadschap bestaat dit uit de algemene reserves en de onbenutte belastingcapaciteit.

Algemene reserves hebben geen specifieke bestemming en fungeren als weerstandsvermogen van een organisatie. De algemene reserves dienen in eerste instantie om eventuele toekomstige financiële tegenvallers te kunnen opvangen. De bodemreserves zijn:

Bodemreserves	
Watersysteembeheer	€ 2.500.000
Zuiveringsbeheer	€ 2.000.000
Wegenbeheer	€ 500.000
Totaal	€ 5.000.000

Omdat het hoogheemraadschap door de onbenutte belastingcapaciteit relatief eenvoudig middelen kan aantrekken, is er in theorie een onbeperkte weerstandscapaciteit. Uit het oogpunt van de benodigde weerstandscapaciteit zijn omvangrijke algemene reserves, naast de tariefegalisatiereserves, dan ook niet noodzakelijk. Wel kan het wenselijk zijn om naast de tariefegalisatiereserves nog enige algemene

reserves aan te houden om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit geeft extra ruimte om tariefschommelingen te voorkomen. Op grond van bovengenoemde omstandigheden kan geconcludeerd worden dat het weerstandsvermogen van het hoogheemraadschap voldoende is geweest. Er was daarom geen aanleiding om de huidige bodemreserves te vergroten.



2.2.5 Waterschapsbelastingen

Belastingopbrengsten

De minus bij begroot en realisatie geeft een mindering op de belastinginkomsten aan. De minus bij verschil geeft een positiever resultaat aan dan begroot.

Bedragen x € 1.000

	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil begroot - realisatie	Realisatie 2018	Vershil 2019-2018
Watersysteemheffing						
Belastingopbrengsten	49.234	49.454	50.484	-1.030	49.048	1.436
Kwijtschelding	-2.567	-2.376	-2.473	97	-2.307	-166
Oninbaar	-141	-414	-653	239	-140	-513
Subtotaal Watersysteemheffing	46.526	46.664	47.358	-694	46.601	757
Zuiveringsheffing						
Belastingopbrengsten	38.459	38.752	38.583	170	40.894	-2.311
Kwijtschelding			-33	33	-93	60
Oninbaar	-455	-458	-801	343	-872	71
Subtotaal Zuiveringsheffing	38.004	38.294	37.749	545	39.929	-2.180
Wegenheffing						
Belastingopbrengsten	4.390	4.390	4.297	94	4.339	-42
Kwijtschelding	-52	-52	-52		-180	128
Oninbaar	-12	-12	-32	21	-12	-20
Subtotaal Wegenheffing	4.326	4.326	4.212	115	4.147	65
Dividenden en overige algemene opbrengsten			356	-356		356
Totaal	88.856	89.285	89.675	-391	90.677	-1.002

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

De Regionale Belasting Groep (RBG) heft en int alle waterschapsbelasting in opdracht van het hoogheemraadschap. In vergelijking met 2018 nam de totale belastingopbrengst met € 1.002.000 af. Dit is een afname van 1,1% ten opzichte van het resultaat 2018. De totale belastingopbrengst in 2019 is € 391.000 hoger dan de bijgestelde begroting; een verschil van 0,44%. Het positieve resultaat ten opzichte van de begroting na wijziging, is voornamelijk het gevolg van hogere belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing (€ 1.030.000). De belastingopbrengsten van de zuiveringsheffing (€ -170.000) en de wegenheffing (€ -94.000) zijn iets lager dan begroot.

Binnen de watersysteemheffing zit het positieve resultaat voornamelijk in de categorie gebouwd (€ 850.000) en bij ingezeten (€ 150.000). Dit wordt veroorzaakt door hogere WOZ- waardes en meer geïnde belastingopbrengsten door verbeterde registratie.

Bij de zuiveringsheffing is de belastingopbrengst iets lager uitgevallen in vergelijking met de bijgestelde begroting (€ 170.000). Voornamelijk door een lagere opbrengst bij bedrijven.

Binnen wegenheffing is er € 97.000 minder belastingopbrengsten ontvangen dan begroot. Dit komt voornamelijk door een lagere opbrengst bij gebouwd van circa € 76.000, ongebouwd € 23.000 en natuur € 1.000 minder opbrengst gerealiseerd dan begroot. Bij ingezeten is € 6.000 meer opbrengst gerealiseerd dan begroot.

Kwijtschelding

In 2019 is de kwijtschelding € 130.000 hoger dan begroot. Met name binnen de watersysteemheffing is meer kwijtgescholden dan begroot (€ 97.000). Bij zuiveringsheffing is in 2019 € 33.000 kwijtgescholden. De totale kwijtschelding is ten opzichte van 2018 toegenomen met € 105.000, een stijging van 4,4%.

Oninbaar

In 2019 was € 1.488.000 oninbaar. Dit is € 599.000 meer dan begroot en dat is € 463.000 meer dan in 2018. In dit bedrag zit een extra storting van € 569.700 in de voorziening oninbaar debiteuren RBG. Deze storting is gedekt door vrijval van de reserve problematische schulden, die wij vorig jaar gevormd hebben. De vrijval dient nog formeel geautoriseerd te worden door de verenigde vergaderingen. De vrijgevallen middelen vloeien terug naar de desbetreffende tariefegalisatiereserve. Voor meer informatie zie paragraaf 3.4 Reserves en voorzieningen.

Verder zijn de belangrijkste redenen voor oninbaarheid faillissementen, schuldsaneringen en belastingschuldigen waarvan geen woon- of verblijfplaats bekend is.

Dividend en overige algemene opbrengsten

Opbrengst dividend NWB Bank € 356.000 (voordeel)

Abusievelijk is in de programmabegroting 2019 ten onrechte de dividenduitkering van Nederlandse Waterschapsbank bij programma 5 begroot. De dividenduitkering had buiten de programma's bij de post 'dekkingsmiddelen' begroot moeten worden. De ontvangen dividenduitkering is nu bij de post 'dekkingsmiddelen' geboekt. Hierdoor ontstaat een nadeel t.o.v. de begroting bij programma 5.

2.2.6 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf geeft een overzicht van de incidentele baten en lasten weer. Bedragen onder de € 50.000 worden niet meegenomen.

Bedragen x € 1.000

Overzicht incidentele baten en lasten	Jaarrekening	Incidentele lasten	Incidentele baten	Jaarrekening excl. Incidentele baten/lasten
Programma 1: Waterveiligheid	13.962		-465	13.497
Programma 2: Watersysteem	26.118	380	-234	25.504
Programma 3: Afvalwater	35.688	-421		36.109
Programma 4: Wegen	4.089	66		4.022
Programma 5: Omgeving en organisatie	11.441	748	-1.500	9.193
Subtotaal programma's	91.297	774	-2.199	88.324
Dekkingsmiddelen en saldo	-90.245		-356	-90.601
Exploitatieresultaat programmarekening	1.052	774	-2.555	-2.277
Waarvan ondersteunende producten	17.527	848	-108	16.571

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

Per programma worden de incidentele baten of lasten opgenoemd met het bijbehorend bedrag. De toelichting van het desbetreffend onderwerp staat in de programma verantwoording.

nr.	Programma 1: Waterveiligheid	Lasten	Baten
1	Afsluiting project Dijkversterking Krimpen		-465
Totaal			-465

nr.	Programma 2: Watersysteem	Lasten	Baten
1	Eenmalige baat Eendragtspolder		-179
2	Teruggave energiebelasting	-220	
3	Amoveren oude Snelle Sluis	541	
4	BIWA-maatregel Upgrade van Windows omgeving. Gemeld in de 1e Burap 2019. De tweede maatregelen, het upgraden van de Windows-omgeving is geraamd op Windows-omgeving is geraamd op € 90.000.	60	
5	Subsidie bommenregeling		-55
Totaal		380	-234

nr.	Programma 3: Afvalwater	Lasten	Baten
1	Teruggave energiebelasting	-420	
Totaal		-420	

nr.	Programma 4: Wegen	Lasten	Baten
1	Verwijderen teerhoudend asfalt Franse Kade	66	
Totaal		66	

nr.	Programma 5: Omgeving en organisatie	Lasten	Baten
1	Dotatie pensioenvoorziening	678	
2	Erfpacht en vastgoedbeleid budget	70	
3	Leges voor de A16 Rotterdam (gemeld in 1e Burap). Dit komt door de ontvangen leges voor de A16 Rotterdam i.p.v. 2018.		-1.500
Totaal		748	-1.500

nr.	Dekkingsmiddelen en saldo	Lasten	Baten
1	Dividenduitkering NWB Bank (1e Burap 2019 stond vermeld onder programma 5)		-356
Totaal			-356

nr.	Waarvan ondersteunende producten	Lasten	Baten
1	Dotatie wachtgeldvoorziening	213	
2	Informatiebeheer (I&A samenwerking)	500	
3	Samenwerkingsverband Financiële Eenheid	135	-108
Totaal		848	-108



2.2.7 Verbonden partijen

Vanuit publiek belang gaat het hoogheemraadschap banden aan met derde partijen, verbonden partijen genoemd. Het doel hiervan is om een publieke taak uit te voeren. Het hoogheemraadschap heeft bij deze verbintenis een financieel en een bestuurlijk belang. Met het vaststellen van de nota verbonden partijen (verenigde vergadering 27 maart 2013) scheidt de verenigde vergadering als algemeen bestuur van het hoogheemraadschap een kader voor het aangaan, besturen en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. In de bijlage van dit jaarverslag staat een uitgebreid overzicht van de ontwikkelingen bij elke verbonden partij. Onderstaand een overzicht van de verbonden partijen met een korte toelichting.

1. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank)

De NWB Bank is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. De bank arrangeert kort- en langlopende kredieten voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water (w.o. waterschappen) en duurzaamheid. De NWB Bank financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van haar vermogenspositie en triple-A-rating van Moody's en AA+rating van Standard & Poor's.

2. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)

Het Waterschapshuis heeft de taak om samenwerking tussen waterschappen op ICT-gebied te bevorderen. Onder begeleiding

van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast streeft het HWH naar een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven. HWH ondergaat een transitie naar een flexibeler personeelsbestand c.q. kostenstructuur (HWH 2.0). Het hoogheemraadschap volgt dit verbeterproces binnen HWH nauwlettend.

3. Gemeenschappelijke regeling de Regionale Belasting Groep

De Regionale Belasting Groep heeft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.

4. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR)

De GR behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende waterschappen rond de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de HVC Groep en het afstemmen van de activiteiten die met of door HVC voor de deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.

De GR oefent een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen. Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het aandeelhouderspercentage in HVC, maar vooral aan de

invulling daarvan. In dat kader wordt geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van HVC en maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform als het ambtelijk Kennisplatform van HVC.

5. Gemeenschappelijke regeling AQUON

Het doel van de gemeenschappelijke regeling AQUON is om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en kennisontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.

6. Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen (UvW) treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en andere overheidsgerelateerde organisaties, zoals de VNG. De UvW behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Resultaat: De doelstellingen, prestaties en resultaten van de verbonden partijen geven - met uitzondering van de Unie van Waterschappen en de gemeenschappelijke regeling AQUON - geen aanleiding tot verdere opmerkingen.

Voor een uitgebreidere informatie zie bijlage verbonden partijen





2.2.8 Onttrekkingen aan bestemmingsreserve en voorzieningen

Hiervoor wordt verwezen naar de Balans en toelichting (paragraaf 3.3).

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken alsmede op het beroep dat op de overige bestemmingsreserves, bedoeld in artikel 4.52, eerste lid, onderdeel c, wordt gedaan.

2.2.9 Bedrijfsvoering

Duurzaam HHSK

De doelstelling is om in 2025 energieneutraal te zijn. Dat wil zeggen dat dezelfde hoeveelheid energie duurzaam opgewekt wordt als dat er wordt gebruikt. Dit wordt gerealiseerd door o.a. het realiseren van zonnepanelen op de daken van de awzi's Groenedijk en Kortenoord en energieopwekking met waterkracht bij de inlaat van gemaal Krimpenerwaard. In samenwerking met provincie en gemeenten wordt er had gewerkt aan het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES). De inbreng van het hoogheemraadschap is vooral gericht op kennis op het gebied van aquathermie.

Er zijn activiteiten op het gebied van energiebesparing. Zo wordt met het aanpassen van de luchtbehandeling op Kralingseveer een forse energiebesparing gerealiseerd. Eind 2019 is de klimaatmonitor over 2018 beschikbaar gekomen. Hieruit blijkt dat het hoogheemraadschap op koers ligt. De energieneutraliteit is gestegen in de periode van 2016-2018 van 50% naar 67%.

Een bijdrage aan de doelstelling om emissieneutraal te zijn komt van het nieuwe energiecontract van het hoogheemraadschap sinds 2019. Het is de bedoeling dat er netto geen uitstoot is van broeikasgassen. Door het nieuwe energiecontract wordt alleen duurzame elektriciteit ingekocht. Hierdoor wordt de CO₂- uitstoot verlaagd. De definitieve cijfers volgen in de loop van 2020.

Op het gebied van grondstoffen en circulaire economie is onder meer een materiaalstromenanalyse uitgevoerd die kan helpen bij het maken van keuzes om te komen tot een circulaire werkwijze. De ervaringen van de pilot Bokashi, waar maaisel wordt omgezet tot bodemverbeteraar, hebben eraan bijgedragen dat verwaarden van maaisel succesvol is verwerkt in de aanbesteding voor het nieuwe maaibestek voor primaire waterkeringen.

Personeel en organisatie/sociaal jaarverslag

Het personeel staat aan de basis van ons succes. Zonder hen kunnen wij niet het waterschap worden met de meest tevreden burgers en bedrijven. Dit vraagt van HHSK goed werkgeverschap. In 2019 hebben wij dit vertaald naar:

Wij zorgen voor een **plezierige, gezonde en veilige** werkomgeving waarin medewerkers **het beste uit zichzelf** kunnen halen. Voor iedereen is er uitdagend werk, met ruimte en verantwoordelijkheid. Wij dagen onze medewerkers uit om hun talent optimaal in te zetten en stimuleren hen om zich **blijvend te ontwikkelen**.

Waarom? Omdat, gelukkige medewerkers de beste medewerkers zijn, die net dat stapje extra zetten om hét verschil te maken voor onze omgeving.

Om dit te kunnen realiseren zetten wij in op duurzame inzetbaarheid van medewerkers, benutten van talent, het beter vinden en aantrekken

van nieuw talent, bewuster omgaan met veiligheid en gezondheid en op meer wendbaarheid en flexibiliteit van de organisatie. In het afgelopen jaar zijn hiervoor diverse inspanningen ingezet en ook in de komende jaren worden inspanningen hiervoor verricht.

Elk jaar informeren wij de hele organisatie schriftelijk over de kengetallen van het totale personeelsbestand en het gevoerde sociaal beleid. Dit jaar is besloten om geen apart sociaal jaarverslag op te stellen maar deze kengetallen op te nemen in de jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Personele Lasten 2019	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant
Loonsom	27.846	27.846	26.951	896
Inhuur	948	2.702	4.448	-1.746
Voormalig bestuur en personeel	225	225	323	-99
Overige personele kosten	735	735	748	-13
	1.908	3.662	5.520	-1.858
Totaal Personele lasten	29.754	31.508	32.470	-962
Personele Baten 2019	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie	Restant
Opbrengsten personeel	-45	-332	-929	597
Totaal Personele baten	-45	-332	-929	597
Netto Personele lasten	29.709	31.176	31.541	-365

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Personeelslasten

De totale netto personele lasten is € 365.000 hoger dan begroot. De overschrijding komt voornamelijk door meer inhuur. Voor vast personeel valt met € 896.000 lager uit door openstaande vacatures. De post uitkeringen aan voormalig bestuur en personeel is met circa € 99.000 overschreden. Er is meer uitgekeerd aan wachtgeld dan was voorzien.

Dienstjaren

Jaar	Minder dan 3 jaar (aantal medewerkers)	3 tot 10 jaar (aantal medewerkers)	10 tot 20 jaar (aantal medewerkers)	20 jaar of meer (aantal medewerkers)
2019	110	104	82	61
2018	104	107	71	61

Inhuur

Jaar	Inhuur externe medewerker	Realisatie	Percentage loonsom
2019	92	€4.448.000	16,5%
2018	59	€4.165.934	17,3%

Aan tijdelijk extra personeel is circa € 1,7 miljoen meer uitgegeven dan begroot. Het aantrekken van tijdelijk extra personeel had betrekking op;

- tijdelijk ter vervulling van de openstaande vacatures en vervanging bij langdurige zieken en medewerkers die gedetacheerd waren (dekking van vacature ruimte en detacheringsofbrengsten)
- projectmedewerkers (dekking investeringsprojecten)
- in 2019 was er in totaal 92 inleners met een gemiddelde uurtarief van € 71,92
- hogere aantal externe komt vooral door kortdurende en/of goedkopere inhuurkrachten.

Inhuurbehoefte per afdeling:	aantal
Afdeling Bedrijfsvoering	24
Afdeling Integrale Plannen en Projecten	24
Afdeling Bestuur, Informatie & Jur. Advies	22
Afdeling Publiekszaken	7
Afdeling Waterkeringen en Wegen	7
Afdeling Afvalwaterketen	4
Afdeling Watersystemen	4

Vier van de inleners zijn uiteindelijk bij het hoogheemraadschap in dienst getreden.

Fulltime-parttime

Jaar	Fulltime	Parttime
2019	260	97
2018	258	85

Het aantal medewerkers dat in 2019 parttime werkt is in gestegen t.o.v. het aantal fulltime medewerkers.

Kengetallen personeelsbeleid	2019	2018
Bezetting (aantal medewerkers)	357	343
Bezetting (fte)	333,43	320,73
Formatie (fte)	344,69	338,67
Aantal mannen	218	209
Aantal vrouwen	139	134
Aantal stagiaires	39	23
Gemiddelde leeftijd	46,32	46

Personeelsverloop en vacatures	2019	2018
Instroom	46	40
Doorstroom	20	26
Uitstroom	37	29
Vacatures	44	79

Formatie en bezetting

Op peildatum 31 december 2019 werkten 357 medewerkers bij het hoogheemraadschap. Op dezelfde peildatum in 2018 waren dit 343 medewerkers.

Opleidingsbudget

Budget	Realisatie	In % loonsom
€ 591.000	€ 637.000	2,4%

Samenstelling personeel en gemiddelde leeftijd

Ongeveer 61% van de medewerkers is man en 39% is vrouw. We zien in de afgelopen jaren een lichte stijging van het aantal vrouwen binnen onze organisatie. Qua percentage is het aantal mannen en vrouwen gelijk gebleven.

Instroom-doorstroom & uitstroom

Jaar	Instroom	Doorstroom	Uitstroom
2019	46	20	37
2018	40	26	29

In 2019 hadden we 44 vacatures en in 2018 waren er 66 vacatures. Van de 44 vacatures hebben we 42 vacatures ingevuld. Eén vacature is ingetrokken. In 2019 hebben we meer inspanning (het bedenken en uitzetten van gerichte acties, inzetten van meer verschillende social media-kanalen, netwerk van medewerkers) moeten verrichten en hogere kosten gemaakt om de vacatures ingevuld te krijgen. In 2020 gaan we aan de slag met onder andere arbeidsmarktcommunicatie en het verbeteren van onze werving- en sollicitatieprocedure.

In 2019 verwelkomden we in totaal 46 nieuwe medewerkers en in 2018 40. Sinds 2017 stijgt het aantal medewerkers dat uitstroomt.

Stagiaires en trainees

Jaar	Stagiaires	Trainees
2019	29	4
2018	20	6

1 trainee is in dienst getreden en een andere treedt in 2020 in dienst.

Salarisschalen

Schaal	2019	2018
17	1	1
16	2	2
15		
14	7	7
13	11	12
12	29	25
11	78	74
10	59	54
9	52	53
8	42	42
7	37	33
6	11	12
5	16	18
4	1	
3	2	1
2	3	6
1	1	
0	4	1
-	1	2

Ziekteverzuim

Jaar	Verzuimpercentage	Meldingsfrequentie
2019	4,3%	1,24
2018	4,5%	1,32

Het verzuimpercentage en de meldingsfrequentie zijn enigszins gedaald maar ligt net boven onze norm van 4% (verzuimpercentage) en 1,2 (meldingsfrequentie).

Veiligheidsmeldingen

Sinds begin 2019 is de registratie van (bijna) ongevallen en gevaarlijke situaties meer onder de aandacht gebracht van medewerkers.

Daarnaast is er een andere beoordelingsmethodiek toegepast die in lijn ligt met omliggende waterschappen. De incidenten van voorgaande jaren zijn niet opnieuw beoordeeld. In onderstaande tabel is wel getracht een vergelijk te maken van het aantal incidenten dat zich in de afgelopen jaren voor heeft gedaan.

Omschrijving	2019
Doktersbehandeling	2
EHBO of gering letsel	15
Bijna ongeval	6
Gevaarlijke situatie	39

Omschrijving	2018
Ongeval met verzuim	0
Ongeval met letsel zonder verzuim	10
Ongeval zonder letsel	3
Gevaarlijke situatie	

De toename in het aantal incidenten is te verklaren door de toegenomen meldingsbereidheid en inzet op het bekend maken van het nut om incidenten, hoe klein ook, te melden.

2.2.10 EMU-saldo

In de Eurozone is afgesproken dat het tekort van een land niet meer dan 3% van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen en de overheidsschuld niet meer dan 60% van het bbp. Deze normen zijn de EMU-criteria. De EMU-criteria gelden voor de overheden gezamenlijk.

Het EMU-saldo is het verschil tussen inkomsten en uitgaven van alle overheden samen (Rijk, sociale fondsen en decentrale overheden). De wet houdbare overheidsfinanciën⁵ bepaalt dat het Rijk en de decentrale overheden, dus ook de waterschappen, een gelijkwaardige inspanning leveren ten aanzien van de Europese begrotingseisen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact.

De Unie van Waterschappen heeft een berekening gemaakt voor de individuele referentiewaarden van de waterschappen. De EMU-

referentiewaarde van het hoogheemraadschap in 2019 bedraagt € 13,9 miljoen negatief. Dit is bepaald door de Unie van Waterschappen.

Uit het overzicht EMU-saldo blijkt dat het werkelijke EMU-saldo over 2019 uitkomt op circa € 2,8 miljoen positief. Dat is € 16,7 miljoen verschil met de referentiewaarde 2019 en is € 10,4 miljoen hoger (positief) dan geprognoseerd (€ -7,6 miljoen) in de begroting 2019. Dit verschil komt enerzijds door de werkelijke investeringssubsidies, toevoegingen aan en betalingen rechtstreeks uit voorzieningen die hoger waren dan begroot. Anderzijds de bruto investeringsuitgaven bleven achter vanwege vertragingen, bezwaarprocedures of bijgestelde plannen.

⁵ [Overheid.nl - Wet houdbare overheidsfinanciën](#)

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo	PB2019	JR2019	JR2018
EMU-exploitatiesaldo	-4.407	-1.249	-93
Invloed investeringen			
-/- bruto-investeringsuitgaven	23.138	18.017	21.150
+ investeringssubsidies	5.845	7.352	13.325
+ verkoop materiële - en immateriële activa			
+ afschrijvingen	14.359	13.992	16.072
Invloed voorzieningen			
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	5	1.069	221
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie			
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	224	346	329
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen			
Deelnemingen en aandelen			
-/- boekwinst			
+ boekverlies			
EMU-saldo	-7.560	2.802	8.046

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

2.2.11 WNT-verantwoording

Op 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op het hoogheemraadschap van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor het hoogheemraadschap is € 194.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening van de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hiernaast vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

WNT	2019	2018
	M.J.H. van Kuijk	M.J.H. van Kuijk
Functie(s)	Secretaris-directeur	Secretaris-directeur
Duur dienstverband in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Echte of fictieve dienstbetrekking	echte	echte
Bezoldiging		
Beloning inclusief belastbare onkostenvergoeding	€ 137.806,37	€ 133.651,12
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.258,88	€ 18.260,04
Totaal bezoldiging	€ 158.065,25	€ 151.911,16
Individueel WNT maximum	€ 194.000,00	€ 189.000,00
Motivering indien overschrijding norm	n.v.t.	n.v.t.

3 Jaarrekening

3.1 Exploitatierekening naar programma's en kostendrager

In dit hoofdstuk verantwoorden we de exploitatierekening naar programma's en kostendragers.

Bedragen x € 1.000

Programma's	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Watersys- teembeheer	Zuiverings- beheer	Wegen- beheer
Programma 1: Waterveiligheid	14.182	15.391	13.962	13.962		
Programma 2: Watersysteem	27.850	28.032	26.111	26.109	2	
Programma 3: Afvalwater	34.873	35.840	35.323	136	35.187	
Programma 4: Wegen	3.880	4.134	4.089	92		3.997
Programma 5: Omgeving en organisatie	12.478	10.977	11.441	6.967	4.099	375
Totaal lasten	93.263	94.374	90.924	47.265	39.287	4.372
Baten						
Belastingopbrengsten: Watersysteemheffing	49.234	49.454	50.484	50.484		
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	38.459	38.752	38.583		38.583	
Belastingopbrengsten: Wegenheffing	4.390	4.390	4.297			4.297
Kwijtschelding	-2.619	-2.428	-2.558	-2.473	-33	-52
Oninbaar*	-608	-885	-1.487	-653	-801	-32
Dividenden en overige algemene opbrengsten			356	196	118	43
Totale baten	88.856	89.285	89.675	47.554	37.866	4.255

* Extra storting in de voorziening dubieuze debiteuren. Deze storting wordt gedekt door vrijval reserve problematische schulden.

Exploitatie	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
Totale lasten per programma's (netto)	93.263	94.374	90.924	47.265	39.287	4.372
Totale baten - dekkingsmiddelen	88.856	89.285	89.675	47.554	37.866	4.255
Resultaat voor bestemming	-4.407	-5.089	-1.249	289	-1.421	-117
Onttrekking bestemmingsreserves	128	128	713	386	309	17
Storting bestemmingsreserves			466	466		
Onttrekking tariefegalisatiereserves	4.279	4.961	1.211		1.111	100
Storting tariefegalisatiereserves			209	209		
Resultaat na bestemming						

Toelichtingen

Toelichting op de programma's is te vinden in hoofdstuk 2, paragraaf 2.1 Programmaverantwoording. De toelichting op de waterschaps-belastingen is te vinden in paragraaf 2.2.5 Waterschapsbelastingen. De toelichting op de stortingen en onttrekkingen in de reserves vindt u in paragraaf 3.4 Reserves en voorzieningen.

Bestemming resultaat

Het saldo van baten en lasten is € 1.249.000 negatief. Via de verdeelsleutels⁶ worden de kosten en opbrengsten toegerekend aan de

taken. De resultaten op de verschillende taken vullen we aan, of verlagen we met de mutaties uit de bestemmingsreserves. Het saldo daarna is het bedrag dat we onttrekken uit of storten in de tariefegalisatiereserves. Voor de taken Zuiveringsbeheer (€ -1.111.000) en Wegenbeheer (€ -100.000) onttrekken we € 1.211.000 uit de tariefegalisatiereserve. Vanuit de taak Watersysteembeheer storten we € 209.000 in de tariefegalisatiereserve.

⁶ Zie programmabegroting 2019, paragraaf 7.1 kostentoerekening

3.2 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

In dit hoofdstuk verantwoorden we de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten. Dit doen we volgens de regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Verder

wordt de realisatie 2019 per hoofdkostensoort (item 2.1 tot en met 3.6) vergeleken met de begroting na wijziging.

Bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	PB2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil	JR2018
Lasten						
2.1	Rente en afschrijvingen	19.730	19.425	19.092	-332	21.557
2.2	Personeelslasten	29.754	31.508	32.470	962	30.150
2.3	Goederen en diensten van derden	46.825	47.749	44.646	-3.103	42.854
2.4	Bijdragen aan derden	7.718	8.543	8.536	-7	8.115
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	35	35	1.069	1.034	202
Totaal lasten		104.061	107.259	105.814	-1.445	102.879
Baten						
3.1	Financiële baten	1.207	1.563	1.646	83	1.171
3.2	Personeelsbaten	45	332	929	597	825
3.3	Goederen en diensten aan derden	3.043	4.543	4.797	254	2.620
3.4	Bijdragen van derden	1.395	1.395	2.485	1.090	2.507
3.5	Waterschapsbelastingen	88.856	89.285	89.319	34	90.677
3.6	Interne verrekeningen	5.108	5.052	5.389	337	4.985
Totaal baten		99.654	102.169	104.565	2.395	102.786
Exploitatieresultaat		-4.407	-5.089	-1.249	3.840	-93

Exploitatieresultaat

Ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn de lasten € 1,4 miljoen lager en de baten circa € 2,4 miljoen hoger. Het saldo van baten en lasten is € 1.249.000 negatief.

Lasten

2.1 Rente en afschrijving (€ 332.000 voordeel)

De afschrijvingslasten zijn € 62.000 lager dan begroot. De rentelasten zijn € 270.000 lager dan begroot. Ten tijde van de begroting is uitgegaan van hogere rentes voor het aantrekken van geldleningen. In de 2019 zijn de rentes verder gedaald. In 2019 zijn leningen aangetrokken tegen negatieve rentes.

2.2 Personeelslasten (€ 962.000 nadeel)

De personeelslasten zijn € 962.000 hoger dan begroot. De personele lasten voor vast personeel vallen met € 896.000 lager uit door openstaande vacatures. De post uitkeringen aan voormalig bestuur en personeel is met circa € 99.000 overschreden. Er is meer uitgekeerd aan wachtgeld dan was voorzien. Aan tijdelijk extra personeel is circa € 1,7 miljoen meer uitgegeven dan begroot. Het aantrekken van tijdelijk personeel had betrekking op vervanging van gedetacheerde medewerkers, openstaande vacatures of vervanging bij langdurige ziekten. Bij de baten staan de detacheringsopbrengsten.

2.3 Goederen en diensten van derden (€ 3,1 miljoen voordeel)

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn voor goederen en diensten € 3,1 miljoen minder kosten gemaakt. De organisatie heeft

circa € 0,8 miljoen minder besteed aan onderhoud door derden en € 2,2 miljoen minder aan overige diensten door derden (advies en onderzoekbudgetten). De onderuitputting van deze budgetten zijn zichtbaar in alle programma's.

Enkele meevallers zijn:

- Teveel betaalde energiebelasting terug ontvangen € 668.000.
- Lager uitgevallen kosten in samenwerkingsovereenkomsten € 769.000 (I&A-samenwerking, Het Waterschapshuis, RBC, samenwerkende gemeenten en waterschappen).
- Minder uitgave op onderhoud € 635.000 (waaronder baggeren, onderhoud watergangen en doorgeschoven budgetten naar 2020).

2.4 Bijdragen aan derden

Realisatie is conform begroting na wijziging

2.5 Toevoegingen aan voorzieningen (€ 1 miljoen nadeel)

Er is € 1.034.000 extra toegevoegd aan de voorzieningen. De volgende mutaties hebben plaatsgevonden:

- Extra dotatie van € 678.000 aan de pensioenvoorziening voor voormalig bestuurders (zie toelichting programma 5);
- Extra dotatie van € 214.000 aan de wachtgeldvoorziening om aan de huidige wachtgeldverplichtingen te kunnen voldoen;
- Extra dotatie € 172.000 spaarverlofvoorziening.

Baten

3.1 Financiële baten (€ 83.000 voordeel)

De rentebaten zijn hoger dan begroot. Het betreft hogere bespaarde rente over het eigen vermogen en niet geraamde rentebaten op kasgeldleningen. Door de negatieve rente op kasgeldleningen is een rentevoordeel behaald.

3.2 Personeelsbaten (€ 597.000 voordeel)

Het hoogheemraadschap ontvangt opbrengsten voor het uitlenen van personeel en uitkeringen op grond van sociale wetten. De personeelsbaten zijn € 597.000 hoger dan begroot omdat in de begroting geen rekening is gehouden met eventuele verlengingen van detacheringen en nieuw te detacheren personeel. Deze baten zijn ter dekking voor inhuur ter vervanging van de gedetacheerde medewerkers.

3.3 Goederen en diensten aan derden (€ 254.000 voordeel)

Er zijn in 2019 € 254.000 meer aan opbrengsten binnengekomen dan begroot.

3.4 Bijdragen van derden (€ 1,1 miljoen voordeel)

Hogere subsidieontvangsten van USAR en SPONGE, eenmalig voordeel Eendragtspolder en een positief resultaat van de afsluiting van project Krimpen (€ 466.000).

3.5 Waterschapsbelastingen (€ 34.000 voordeel)

De opbrengst waterschapsbelasting is circa € 766.000 (voordeel) hoger dan begroot. Daarentegen zijn er meer kwijtscheldingen, € 130.000 (nadeel), en oninbare posten, € 596.000 (nadeel), geboekt. Dit is gebaseerd op de definitieve jaarrekeningcijfers van de RBG. Voor een uitgebreidere toelichting zie [paragraaf 2.2.5 Waterschapsbelastingen](#).

3.6 Interne verrekeningen (€ 337.000 voordeel)

Het voordeel komt uit op € 337.000 dit komt voornamelijk door hogere geactiveerde projecturen (€ 239.000). Er is meer op investeringsuren geschreven dan was begroot. Door inhuur van extra personeel op projecten lag de realisatie hoger. Tevens is € 100.000 meer vanuit de wachtgeldvoorziening betaald doordat er in 2019 meer wachtgeld en WW-uitkeringen waren dan voorzien in de begroting.

3.3 Balans en toelichting

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	1.902	1.762
Materiële vaste activa	221.297	224.298
Financiële vaste activa	120	120
Subtotaal vaste activa	223.319	226.180
Vlottende activa		
Kortlopende vorderingen	-353	9.111
Overlopende activa	6.873	3.815
Liquide middelen	8	1
Subtotaal vlottende activa	6.528	12.927
Totaal activa	229.846	239.107

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bedragen x € 1.000

Passiva	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa		
Eigen vermogen	35.026	36.275
Algemene reserves	5.000	5.000
Bestemmingsreserves tariefegalisatie	24.737	25.906
Overige bestemmingsreserves	6.537	5.461
Exploitatieresultaat	-1.249	-93
Voorzieningen	4.236	3.513
Vaste schulden	146.976	144.663
Subtotaal vaste passiva	186.238	184.450
Vlottende passiva		
Kortlopende schulden	35.608	41.923
Overlopende passiva	8.001	12.734
Subtotaal vlottende passiva	43.609	54.657
Totaal passiva	229.846	239.107

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

3.3.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt op basis van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. De opgenomen bedragen zijn in euro's. Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Vergelijkende cijfers

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van de het voorgaande jaar.

Schattingen door het management

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening toe te passen, is het nodig dat het management van het hoogheemraadschap zich over verschillende zaken een oordeel vormt. Het management maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste een inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en

schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de betreffende jaarrekeningposten in de toelichting.

De in deze jaarrekening opgenomen schattingen hebben vooral, maar niet uitsluitend, betrekking op:

- De levensduur en restwaarde van vaste activa;
- De voorziening voor oninbaarheid van de vorderingen (reguliere vorderingen en belastingvorderingen);
- De omvang van de benodigde voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen.

Grondslagen voor de waardering van activa, passiva en de resultaatbepaling

Vaste activa

De vaste activa bestaan uit immateriële, materiële en financiële vaste activa conform Waterschapsbesluit artikel 4.40.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met subsidies, bijdragen en de cumulatieve afschrijvingen.

Immateriële vaste activa	Aantal jaar afschrijving
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5
Verkiezingen	4

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. Eventuele bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs voor zover voldoende zekerheid bestaat over de toekenning hiervan. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt in beginsel geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf de eerste maand volgend op de maand waarin het activum in gebruik is genomen. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode zijn vastgelegd in de Nota Afschrijvingsbeleid en worden periodiek opnieuw beoordeeld. Ook vindt jaarlijks het beoordelen van (indicaties van) eventuele bijzondere waardeverminderingen plaats.

Op gronden wordt niet afgeschreven.

De kosten van onderhoud aan de vaste activa worden in het exploitatieresultaat opgenomen in het jaar waarin deze zich voordoen. Er wordt voor de kosten van onderhoud derhalve geen voorziening gevormd.

Materiële vaste activa	Aantal jaar afschrijving
Gronden	
Gronden	0
Terreinen	15
Vervoermiddelen	
Voertuigen	7
Machines, apparaten en werktuigen	
Machines en vaartuigen	8
Overig materieel	5
Bedrijfsgebouwen	
Kantoorgebouwen en centrale werkplaatsen	40
Veiligheidsvoorzieningen en inventaris	10
Mechanische- / elektrisch onderdelen	15
Woonruimten	
Dienstwoningen	40
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Primaire waterkeringen	25-40

Overige waterkeringen	10-30
Bouwkundige voorzieningen	40
Mechanische- / elektrotechnische voorzieningen	15
Kunstwerken waterkering	25-30
Watergangen	40
Kunstwerken waterbeheersing	40
Saneringswerkzaamheden waterbodems	40
Gemalen: bouwkundig	40
Gemalen: mechanisch-elektrisch	15
Gemalen: elektrisch	10
Transportsystemen	40
Afvalwaterzuiveringsinstallaties: bouwkundig	40
Afvalwaterzuiveringsinstallaties: mechanisch-elektrisch	15
Afvalwaterzuiveringsinstallaties: elektrisch	10
Rioolgemalen: bouwkundig	40
Rioolgemalen: mechanisch-elektrisch	15
Rioolgemalen: elektrisch	10

Slibverwerkingsinstallaties: bouwkundig	40
Slibverwerkingsinstallaties: mechanisch-elektrisch	15
Slibverwerkingsinstallaties: elektrisch	10
Reconstructiewerkzaamheden wegen	20
Wegbruggen	40
Overige bruggen	30
Vaarwegen en havens	
Vaarwegen en havens	40
Overige materiële vaste activa	
Hardware	5
Software	6

Voor investeringen die als materiële vaste activa worden aangemerkt is de gebruiksduur van een investering leidend voor de afschrijvingstermijn. Niet voor iedere categorie is één afschrijvingstermijn te hanteren, met name voor uitgaven aan waterkeringen zijn de omstandigheden van een investering bepalend voor de afschrijvingstermijn. Bij sommige categorieën is daarom niet één termijn genoemd maar staan een minimum- en maximumtermijn aangegeven. De toegepaste afschrijvingsmethoden zijn lineair.

Onderhanden werk

De onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs of tegen een lagere directe opbrengstwaarde verminderd met de kapitaalbijdragen van derden en de lineaire afschrijving op basis van de economische levensduur. De onderhanden werken bestaan uit de investeringen van uitvoeringskredieten in het verslagjaar, voorbereidingskredieten en het grondverwerwingskrediet.

Financiële vaste activa

De kapitaalbelangen, niet zijnde deelnemingen en aandelen, met een duurzaam karakter worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Deelnemingen en aandelen zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafprijs.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijke geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van gemiddelde uitkomsten vanuit het verleden.

Vlottende activa en passiva

De vorderingen, overlopende activa en passiva, liquide middelen en de langlopende en kortlopende schulden zijn op basis van de nominale waarden gewaardeerd. Bij de belastingdebiteuren wordt voor de verwachte oninbaarheid een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt berekend door van de netto belastingopbrengst, met behulp van ervaringscijfers, een percentage te reserveren.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen worden in drie groepsindelingen onderscheiden:

- Algemene reserves
- Bestemmingsreserves
- Voorzieningen

Een uitgebreidere toelichting op reserves en voorzieningen is te vinden in [paragraaf 3.4](#).

Resultaatbepaling

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop het betrekking op heeft. In afwijking hiervan worden de ontvangen dividenden toegekend aan het jaar waarin ze ontvangen worden. Nog te ontvangen subsidies worden pas verantwoord wanneer harde toezeggingen ontvangen zijn en deze bedragen ook daadwerkelijk ontvangen gaan worden.

3.3.2 Toelichting op de balans

Activa

Bedragen x € 1.000

Vaste Activa	Stand 31-dec-18	Investering / desinvestering	Overboeking onderhan- den werken	Afschrijvingen / aflossingen	Bijdragen van derden	Stand 31-dec-19
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van bedrijven						
Bijdragen aan activa in eigendom van het rijk						
Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen*	1.727		378	715		1.390
Bijdragen aan activa in eigendom van overigen*	36			14		21
Overige immateriële vaste activa			565	75		491
Totaal immateriële vaste activa	1.762		944	804		1.902
Materiële vaste activa						
Gronden en terreinen	13.526		-1.492	17		12.017
Vervoermiddelen						
Machines, apparaten en werktuigen	895		305	219		982
Bedrijfsgebouwen	13.761		30	857		12.935

Woonruimten	1			1		
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	159.827		7.167	10.135		156.859
Overige materiële vaste activa	6.383		957	1.959		5.381
**Incidentele baat			-466			
Onderhanden werken	29.903	18.017	-7.444		-7.352	33.123
Totaal materiële vaste activa	224.298	18.017	-944	13.189	-7.352	221.297
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	120					120
Leningen aan ambtenaren						
Leningen aan overigen						
Totaal financiële vaste activa	120					120
Totaal vaste activa	226.180	18.017		13.992	-6.885	223.319

* Bijdrage activa openbare lichamen en overigen in JR2018 samengevoegd. Dit is nu weer separaat vermeld.

** incidentele baat gerealiseerd bij project Krimpen

Immateriële vaste activa

De boekwaarde van de immateriële vaste activa stijgt van € 1,8 miljoen naar € 1,9 miljoen.

Materiële vaste activa

De boekwaarde van de materiële vaste activa daalde in 2019 van € 224,3 miljoen naar € 221,3 miljoen. Er is voor € 7,4 miljoen geactiveerd.

Onderhanden werken

Toelichting op de investeringen/onderhanden werken is te vinden in paragraaf 3.5 investeringen.

Financiële vaste activa

De kapitaalverstrekkingen aan bedrijven betreft hoofdzakelijk aandelen Nederlandse Waterschapsbank (NWB). In 2019 hebben er zich op het gebied van financiële vaste activa geen wijzigingen voorgedaan.

Kortlopende vorderingen

De totale hoeveelheid kortlopende vorderingen is afgenomen van € 9,1 miljoen naar € -0,35 miljoen. Het negatieve bedrag komt voornamelijk door een forse afname van openstaande belastingdebiteuren bij Regionale Belastinggroep (RBG) met € 9,2 miljoen en de extra storting (toename) van € 0,57 miljoen in de voorziening dubieuze debiteuren. Verder nam de voorziening kwijtschelding toe met € 0,3 miljoen. De invorderingen en de aanslagoplegging wordt door de RBG uitgevoerd.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaat uit de nog te ontvangen bedragen, waarvan de opbrengst ten gunste van 2019 komt. Aan het einde van deze paragraaf zijn mutaties op de voorschotbedragenrekeningen weergegeven.

In deze posten zitten een drietal her-rubricering € 435.407, € 2.601.000 (RBG bijdrage 2020) en € -269.086 inkoop te verdelen. Zie ook overlopende passiva.

Bedragen x € 1.000

Vlottende activa	31-12-2019	31-12-2018
Kortlopende vorderingen		
Vorderingen op belastingdebiteuren	-1.454	8.556
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen		
Overige kortlopende vorderingen	1.100	555
Totaal kortlopende vorderingen	-353	9.111
Overlopende activa		
Nog te ontvangen voorschotbedragen EU	1.006	
Nog te ontvangen voorschotbedragen rijk	2.316	495
Nog te ontvangen voorschotbedragen provincies	163	
Nog te ontvangen voorschotbedragen overige openbare lichamen	24	90
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen*	3.364	3.229
Totaal overlopende activa	6.873	3.815

Liquide middelen		
Kas	1	1
Banken	7	
Totaal liquide middelen	8	1
Totaal vlottende activa	6.528	12.927

Nog te ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	31-12-2018	Toevoegingen	Ontvangsten	31-12-2019
Nog te ontvangen voorschotbedragen EU		1.006		1.006
Nog te ontvangen voorschotbedragen rijk	495	2.316	495	2.316
Nog te ontvangen voorschotbedragen provincies		163		163
Nog te ontvangen voorschotbedragen overige openbare lichamen	90	-	66	24
Totaal nog te ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	585	3.485	561	3.509

Verloopoverzicht Overlopende Activa

Bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen	Project nummer	Subprojectnaam	Beginsaldo 1-1-2019	Verminder- ing	Vermeer- dering	Eindbedrag 31-12-2019
EU	07.01176/007	POP3 Inrichting Oevers Rotte			117.000	117.000
	07.01176/002	POP3 Bleiswijkse zoom			49.094	49.094
	07.00716/002	POP3 Gemaal Achterbroek			75.000	75.000
	07.01235/003	POP3 Inlaat gemaal Krimperwaard			331.521	331.521
	07.01235/002	POP3 Inlaat KGZ			82.690	82.690
	07.01235/001	POP3 Inlaat krimpen			350.761	350.761
Totaal EU					351	1.006
Rijk		HWBP - Stolwijkerschutsluis	495.000	-495.000		
	07.00913/020	HWBP - Dijkversterking KIJK Planuitwerking			1.569.966	1.569.966
	07.00024/020	HWBP - Dijkversterking BAS 2e Fase			67.770	67.770
	07.01200/001	HWBP - Dijkversterking Krimpen 2e Fase			678.579	678.579
Totaal Rijk			495	-495	2.316	2.316
Provincie	07.01176/008	KRW Waterharmonica Berkenwoude			162.780	162.780
Totaal Provincie					163	163
Openbare lichamen		Corr HHD - GOA 2012 & 2013	90.446	-66.347		23.653
Totaal Openbare lichamen			90	-66		24
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen*			3.229.499	5.742.353	5.607.904	3.363.948
Totaal Overige			3.229	5.742	5.608	3.364
Eindtotaal			3.815	5.181	9.093	6.873

*Rubricering JR2019 ad € 435.407 extracomptabel, zie kort lopende schulden.

Toelichting op nog te ontvangen voorschotbedragen

EU/POP 3

Deze subsidie werkt op basis van deelbetalingen en vaststellingsverzoeken die na het maken van de kosten ingediend worden.

POP3 Inrichting Oevers Rotte

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage is voor het project Inrichting Oevers Rotte een overlopende activa stand bepaald van €117.000.

POP3 Bleiswijkse Zoom

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage is voor het project Bleiswijkse Zoom een overlopende activa stand bepaald van €49.094.

POP3 Gemaal Achterbroek

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage is voor het project Gemaal Achterbroek een overlopende activa stand bepaald van €75.000.

POP3 Inlaten

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage is voor de afzonderlijke projecten de volgende overlopende activa stand bepaald:

- €331.521 Inlaat gemaal Krimpenerwaard
- €82.690 Inlaat Kromme Geer en Zijde
- €350.761 Inlaat Krimpen

Rijk

HWBP Stolwijkerschutsluis

In 2019 is de toegekende subsidie aan het reeds afgesloten project Stolwijkerschutsluis uitbetaald.

HWBP Dijkversterking KJK Planuitwerkingsfase

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2019 en het toegekende subsidiepercentage is de stand van overlopende activa bepaald op € 1.569.966.

HWBP Dijkversterking BAS 2e fase

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2019 en het toegekende subsidiepercentage is een overlopende activa is de stand van overlopende activa bepaald op €67.770.

HWBP Dijkversterking Krimpen 2e fase

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2019 en het toegekende subsidiepercentage is de stand van overlopende activa bepaald op € 678.579.

Provincie

KRW Waterharmonica Berkenwoude

De eindvaststelling is via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) ingediend bij de provincie Zuid-Holland. Door vertraging is de verwachting dat de subsidie in 2020 aan HHSK uitgekeerd kan worden.

Openbare lichamen

Bijstelling GOA bedragen 2012/2013

In de jaarrekening 2016 zijn de nog te ontvangen bedragen in het kader van grensoverschrijdend afvalwater (GOA) 2012/2013 bijgesteld. Ten opzichte van de voorlopige opgelegde aantal vervuilingseenheden in de jaren 2012 en 2013 week het aantal vervuilingseenheden in 2016 af. Nu de controle voor deze jaren is afgerond worden de daadwerkelijke correcties doorgevoerd in de administratie. De eindafrekening zal in het eerste kwartaal van 2020 plaatsvinden. Vooruitlopend op de definitieve bepaling hebben we de voorlopig opgenomen nog te ontvangen bedragen laten vrijvallen.

Liquide middelen

In 2019 hebben er geen grote mutaties plaatsgevonden.

Schatkistbankieren

In 2019 bleef het hoogheemraadschap onder dit drempelbedrag. Er zijn dus geen middelen in de schatkist aangehouden.

Schatkistbankieren				
Maand	Q1	Q2	Q3	Q4
1e maand	-	-	-	-
2e maand	-	-	-	-
3e maand	-	-	-	-



Passiva

Bedragen x €1.000

Eigen vermogen	Saldo 31-12-2019	Resultaatbe- stemming jaar- rekening 2018	Saldo 1-1-2019	Vermeerderingen & Verminderings	Saldo 31-12-2019	Voorstel resultaat- bestemming	Saldo 1-1-2020
Algemene reserves							
Bodemreserves:							
Watersysteembeheer	2.500		2.500		2.500		2.500
Zuiveringsbeheer	2.000		2.000		2.000		2.000
Wegenbeheer	500		500		500		500
Totaal algemene reserves	5.000		5.000		5.000		5.000
Bestemmingsreserve tariefegalisatie							
Watersysteembeheer	10.852	-2.673	8.179		8.179	209	8.388
Zuiveringsbeheer	10.437	1.580	12.017		12.017	-1.111	10.906
Wegenbeheer	4.617	-75	4.541		4.541	-100	4.442
Overige bestemmingsreserves							
Algemeen							
Reserve problematische schulden		570	570		570	-570	
Watersysteembeheer							
Afkoop erfpacht	5.243	-116	5.127		5.127	-123	5.004
Reserve eigen risico dijkversterkingen		821	821		821	466	1.287
Zuiveringsbeheer							
Subsidie slibverbrandingsinstallatie	181	-181					
Egalisatiereserve cross border lease	38	-18	20		20	-20	
Totaal bestemmingsreserves	31.367	-93	31.275		31.275	-1.249	30.026
Totaal eigen vermogen	36.367	-93	36.275		36.275	-1.249	35.026

Eigen vermogen en voorzieningen

Tariefegalisatiereserves

De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om ongewenste schommelingen in de belastingtarieven zo veel mogelijk op te vangen. Van jaar tot jaar wordt het verloop van de tariefegalisatiereserves getoetst aan het kostenverloop uit de meerjarenbegroting.

Reserve problematische schulden

Vanuit toekomstige wet- en regelgeving heeft het waterschap besloten een extra reserve voor dubieuze debiteuren te creëren. Uitgangspunt van de nog te vormen wetgeving is dat de overheid coulanter om dient te gaan met schulden bij particulieren van ouder dan drie jaar.

Afkoopsommen erfpachten

De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van twintig tot vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks - na resultaatbestemming - gecompenseerd door een onttrekking aan deze reserve en ten gunste gebracht van de exploitatie. De hoogte van de reserve fluctueert en is afhankelijk van het aantal afgekochte erfpachten.

Reserve eigen risico dijkversterking

Het waterschap is eigen risicodragers voor dijkversterkingen. Aan deze reserve worden overschotten toegevoegd die op dijkversterkingsprojecten zijn ontstaan, om tekorten in de toekomst op te kunnen vangen.

Subsidie slibverbrandingsinstallatie

De bijdrage vanuit de reserve is gerelateerd aan de totale afschrijvingsduur van de slibverbrandingsinstallatie van 25 jaar, zoals deze door DRSH Zuiveringsslib N.V. wordt gehanteerd. Deze bijdrage wordt na resultaatbestemming toegevoegd aan de tariefegalisatiereserve zuiveringenbeheer.

Toelichting op het verloop van de reserves en de voorzieningen zijn te vinden in [paragraaf 3.4 Reserves en voorzieningen](#).

Vaste schulden

In 2019 zijn de vaste schulden toegenomen van € 144,7 miljoen naar € 147 miljoen door aflossingen. Er zijn in 2019 een nieuwe lange leningen aangegaan van € 15 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage is 2,67%. De betaalde rente is daarmee uitgekomen op € 3,9 miljoen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden waar het gaat om aan financiering gerelateerde schulden, worden toegelicht in [paragraaf 2.2.2 Financiering](#).

Bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 31-12-2018	Vermeerderingen		Verminderings		Saldo 31-12-2019
		Interne	Externe	Interne	Externe	
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen						
Pensioenvoorzieningen bestuur	2.975	678			154	3.499
Voorziening wachtgeldverplichtingen	73	213			169	118
Voorziening spaarverlof	464	178			22	620
Totaal voorzieningen	3.513	1.069			346	4.236

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bedragen x € 1.000

Vaste schulden	31-12-2018	Bij: Nieuw afgesloten leningen	Af: Aflossingen	31-12-2019	Rente- percentage	Rente over leningen
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	144.663	-15.000	-12.687	146.976	2,67%	3.888
Totaal vaste schulden	144.663	-15.000	-12.687	146.976	2,67%	3.888

Vlottende passiva	31-12-2019	31-12-2018
Kortlopende schulden (<1 jaar)		
Overige kasgeldleningen	15.000	20.000
Negatieve bank- en girosaldi	15.989	18.550
Schulden aan leveranciers	2.711	1.592
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies	1.864	1.760
Overige kortlopende schulden	44	21
Subtotaal kortlopende schulden	35.608	41.923
Overlopende passiva		
Overlopende verplichtingen	5.335	5.973
Ontvangen voorschotbedragen	2.666	6.761
Europese Unie		
Rijk	2.257	4.450
Provincies	300	2.249
Overige openbare lichamen	109	62
Subtotaal overlopende passiva	8.001	12.734
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	43.609	54.657

Toelichting Vlottende passiva

Kortlopende schulden

In deze posten zitten een drietal her-rubricering ad € 435.407, ad € 2.601.000 en € -269.086 inkoop te verdelen. Zie ook overlopende activa.

Overlopende passiva

Verloopoverzicht Overlopende Passiva

bedragen x € 1.000

Bijdrage van	Project nummer	Subprojectnaam	Beginsaldo 1-1-2019	Vermindering	Vermeerdering	Eindbedrag 31-12-2019
EU		SPONGE		1.003	-1.003	
		USAR		462	-462	
Totaal EU				1.465	-1.465	
Rijk	07.00033	Dijkversterking Krimpen	-466	466		
	07.00913	Dijkversterking KIJK	-3.179	967		-2.212
	07.01193	POV Voorlanden	-421	421		
	07.01216	Pilot Actuele sterkte KIJK	-298	298		
	09.00088	Internationale betrekkingen Min. BuZa	-74	74		
	09.00088	Internationale betrekkingen NWB (hoort bij openbare)	-11	11	-45	-45
Totaal Rijk			-4.450	2.238	-45	-2.257
Provincie	07.01191	Project WGPK 1,2, en 3 fase A en B	-2.249	1.949		-300
Totaal Provincie			-2.249	1.949		-300
Openbare lichamen	07.01176	Kaderrichtlijn Water 2016-2021 inrichting oevers Rotte	-62	62	-109	-109
Totaal Openbare lichamen			-62	62	-109	-109
Eindtotaal			-6.761	5.714	-1.619	-2.666

Toelichting verloopoverzicht overlopende passiva

EU

SPONGE & USAR

Voor de subsidieprojecten SPONGE en USAR ontvangt HHSK als lead partner de geclaimde subsidiebedragen van alle partners. HHSK heeft de bedragen conform de subsidieregels doorgestort naar de projectpartners.

Rijk

Dijkversterking Krimpen (HWBP)

Project Dijkversterking Krimpen Fase 1 is in december 2019 afgesloten met een restant opbrengst van €465.785. Het positieve resultaat op de lumpsumafkoop is geboekt ten gunste van de exploitatie in programma Waterveiligheid.

Dijkversterking KIJK Verkenningfase (HWBP)

De verkenningfase van dijkversterking KIJK is afgerond. Op basis van gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiebedrag is de overlopende passiva stand bepaald.

POV Voorlanden (HWBP)

Het project is afgerond. Er heeft een eindafrekening plaatsgevonden met het HWBP en het project is afgesloten in 2019.

Pilot Actuele Sterkte KIJK (HWBP)

Het project is afgerond. Er heeft een eindafrekening plaatsgevonden met het HWBP en het project is afgesloten in 2019.

Internationale betrekkingen

Samenwerkingsverband DWA Indonesia met HHSK als penvoerder ontvangt voorfinanciering van BUZA en de NWB. Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2019 is de overlopende passiva stand bepaald.

Provincie

Watergebiedsplan Krimpenerwaard (WGPK)

Op basis van de eindbeschikking fase 1 WGPK is er aanvullende subsidie toegekend aan reeds geactiveerde projecten en een lopend project. Het restant is toegekend aan fase 2 WGPK. Van het restantbedrag aan subsidie zijn de subsidiabele kosten in 2019 in mindering gebracht, wat resulteert in de nieuwe stand van de overlopende passiva.

Openbare lichamen

Inrichting oevers Rotte

Door een betere rekenmethode is er, in overleg met de projectleider, een nieuwe overlopende passiva stand bepaald.

3.4 Reserves en voorzieningen

Hieronder wordt inzicht verschaft in de ontwikkeling van de reserves in 2019. Alle bedragen zoals vermeldt in onderstaande tabellen zijn x € 1.000.

Het doel van de 'staat van reserves en voorzieningen' is het geven van een overzicht van de stand aan het begin en het eind van het boekjaar en van de mutaties die zich in de loop van het boekjaar met betrekking tot de reserves en voorzieningen van het hoogheemraadschap zullen voordoen.

Algemene reserves

Algemene reserves	Saldo 1-1-19	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Voorgestelde resultaat- bestemming	Saldo 31-12-19
Bodemreserves:					
- watersysteembeheer	2.500				2.500
- zuiveringsbeheer	2.000				2.000
- wegenbeheer	500				500
Totaal	5.000				5.000
Doel:	De algemene reserves fungeren als algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming.				
Vermeerdering:	Geen.				
Vermindering:	Geen.				

De algemene reserves fungeren als algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. De algemene reserves dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen. De algemene reserve bestaan uit drie bodemreserves voor het watersysteembeheer, zuiveringenbeheer en wegenbeheer.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen die, in tegenstelling tot de algemene reserves, een vooraf bepaalde bestemming hebben. De bestemmingsreserves bestaan uit:

- Drie tariefegalisatiereserves voor de beheerstaken watersysteem-, zuiverings- en wegenbeheer;
- Reserve problematische schulden;
- Afkoopsommen erfpachten;
- Reserve eigen risico dijkversterking;
- Reserve-egalisatie Cross Border Lease (CBL).

Tariefegalisatiereserves

Tariefegalisatie-reserves	Saldo 1-1-19	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Voorgestelde resultaat-bestemming	Saldo 31-12-19
Tariefegalisatie-reserves:					
- watersysteembeheer	8.179			209	8.388
- zuiveringsbeheer	12.017			-1.111	10.906
- wegenbeheer	4.541			-100	4.442
Totaal	24.737			1.002	23.735
Doel:	De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om hevige fluctuaties in de tarieven zo veel mogelijk op te vangen. Van jaar tot jaar wordt het verloop van de tariefegalisatiereserves getoetst aan het kostenverloop uit de meerjarenbegroting.				
Vermeerdering:	Dit betreft de toevoeging naar aanleiding van het positieve resultaat 2019 op de taak Watersysteem.				
Vermindering:	Dit betreffen de onttrekkingen ter dekking van de negatieve resultaten 2018 op de taken Zuiveringsbeheer en Wegenbeheer.				

Reserve problematische schulden

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-19	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Voorgestelde resultaat-bestemming	Saldo 31-12-19
Bestemmingsreserve problematische schulden	570			-570	0
Doel:	Vanuit toekomstige wet- en regelgeving heeft het hoogheemraadschap besloten een extra reserve voor dubieuze debiteuren te creëren. Uitgangspunt van de nog te vormen wetgeving is dat de overheid coulanter om dient te gaan met schulden bij particulieren van ouder dan drie jaar.				
Vermeerdering:	Geen.				
Vermindering:	Geen.				

Afkoopsommen erfpachten

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-19	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Voorgestelde resultaat-bestemming	Saldo 31-12-19
Afkoop erfpacht	5.127			-123	5.004
Doel:	De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van twintig tot vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks - na resultaatbestemming - gecompenseerd door een toevoeging aan de tariefegalisatiereserve watersysteembeheer.				
Vermeerdering:	Geen.				
Vermindering:	Jaarlijkse onttrekking conform doel reserve.				

Reserve eigen risico dijkversterking

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-19	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Voorgestelde resultaat-bestemming	Saldo 31-12-19
Reserve eigen risico dijkversterkingen	821			466	1.287
Doel:	Het waterschap is eigen risicodragers voor dijkversterkingen. In sommige gevallen ontstaat er een overschot, dat gebruikt kan worden bij toekomstige tegenvallers.				
Vermeerdering:	Voorstel om het overschot van dijkversterking Krimpen te storten in deze reserve.				
Vermindering:	Geen.				

Reserve-egalitatie Cross Border Lease (CBL)

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-19	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Voorgestelde resultaat-bestemming	Saldo 31-12-19
Egalisatiereserve cross border lease	20			-20	0
Doel:	De functie van deze reserve is het afstemmen van kosten en baten van deze constructie. Bijkomend effect is dat deze reserve in zekere mate bijdraagt aan risicodekking. Jaarlijks valt een deel van deze reserve vrij en wordt, na resultaatbestemming, toegevoegd aan de tariefegalitatiesreserve zuiveringenbeheer.				
Vermeerdering:	Geen.				
Vermindering:	Jaarlijkse onttrekking conform doel reserve.				

Voorzieningen

Voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en worden gevoed door dotaties ten laste van de exploitatie. Bij voorzieningen gaat het om onzekere verplichtingen, die in de toekomstige jaren onregelmatig gespreid zijn. De voorzieningen zijn tegen nominale en contante waarde opgenomen. Hieronder wordt inzicht verschaft in de ontwikkeling van de voorzieningen in 2019. Alle bedragen zoals vermeldt in onderstaande tabellen zijn x € 1.000.

Voorzieningen arbeid gerelateerde verplichtingen

Voorziening	Saldo 1-1-19	Vermeerderingen Intern	Vermeerderingen Extern	Verminderen Intern	Verminderen Extern	Saldo 31-12-19
Pensioenvoorzieningen bestuur	2.975	678			154	3.499
Doel:	Deze voorziening is gevormd door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie om (in de toekomst) pensioen uit te keren aan gepensioneerde hoogheemraden of om aan de verplichting van waardeoverdracht te kunnen voldoen.					
Vermeerdering:	Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening wachtgelden voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren. Indien nodig wordt de voorziening aangevuld.					
Vermindering:	Jaarlijkse vermindering conform doel voorziening.					

Wachtgeldverplichtingen

Voorziening	Saldo 1-1-19	Vermeerderingen Intern	Vermeerderingen Extern	Verminderen Intern	Verminderen Extern	Saldo 31-12-19
Wachtgeldverplichtingen	73	213			169	118
Doel:	Deze voorziening is gevormd om (in de toekomst) wachtgelden uit te keren aan voormalige bestuursleden en personeel.					
Vermeerdering:	Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening wachtgelden voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren. Indien nodig wordt de voorziening aangevuld.					
Vermindering:	Jaarlijkse vermindering conform doel voorziening.					

Voorziening spaarverlof

Voorziening	Saldo 1-1-19	Vermeerderingen Intern	Vermeerderingen Extern	Verminderen Intern	Verminderen Extern	Saldo 31-12-19
Voorziening spaarverlof	464	178			22	620
Doel:	Deze voorziening is in 2013 gevormd door de opbrengst van gekochte verlofdagen van personeel en dient om (in de toekomst) bij opname van deze verlofdagen de inhuur van menskracht te financieren en is als nominale waarde opgenomen.					
Vermeerdering:	Jaarlijkse vermindering conform doel voorziening.					
Vermindering:	Opname uitdienst spaarder					

3.5 Investerings

Programma	Omschrijving Subproject	Krediet	Investe- ringskosten	Investe- ringsop- brengsten	Netto investering	Overge- bleven krediet
P01	Bergschenhoek	449	421		421	28
P01	Bergse Linker Rottekade	198	164		164	34
P01	Campings Moordrecht	345	228		228	117
P01	Pilot Actuele Sterkte Kijk	1.560	1.255	1.255		305
P01	POV Voorlanden	1.933	1.717	1.717		216
P01	Reconstructie Buitentalud Nijverheidsstraat	140	140		140	
P01	Reconstructie Buitentalud Schaarddijk	202	202		202	
P01	Reconstructie dijktaalud en onderberm Groenendijk-Nieuwerkerk fase 2	358	358		358	
P01	Ringvaartkade Capelle a/d IJssel	250	195		195	56
P01	Ringvaartkade Moordrecht-Waddinxveen	160	157		157	3
P01	RWK 10j BLE036 Bergweg Zuid	335	269		269	66
P01	RWK PPA016 s'Gravenpark's Gravenpark	80	80		80	
P01	Tussenboezem Rotte	410	347		347	63

P02	Blauwgroen dak Delfse Poort WS	9	9	9	
P02	Klimaat bestendig inrichten omgeving Hildegardiskerk	39	39	39	
P02	KRW Vismigratie	35	35	35	
P02	KRW Waterharmonica Berkenwoude	340	163	163	177
P02	Mtregel peilbesl. Bergambacht	665	473	473	192
P02	Overzetten Sattline objecten naar 800xA	261	260	260	1
P02	Peilbesluit Polder Bleiswijk	75	68	68	7
P02	Pilot Peeks	54	54	54	
P02	RW A20	273	271	271	3
P02	Schilthuis (onderzoeking doorzakking Wiel Klep)	30	28	28	2
P02	Stuw 3de tocht	400	387	387	13
P02	Stuw Spoorloot	644	510	510	134
P02	Verzamelkrediet personeelslasten PL S10	88	92	92	-4
P02	Vorbereidingskrediet (pompen/persstokers) Veurink/KrimpW/ Aquarivium)	100	74	74	26
P02	Waterberging Berkelplein WS	50	50	50	
P02	Waterkw.Info.Syst. fase 2	300	159	159	141
P02	Wateroverlastopgave 2017	50	50	50	
P03	Blauwgroen dak Delfse Poort AWK	40	40	40	
P03	Bowl centrifuge	150	152	152	-2

P03	Klimaat bestendig inrichten omgeving Hildegardiskerk	39	39	39		
P03	Ontsluiting awzi Groote Zaag	300	177	177	123	
P03	PE-installatie	300	337	337	-37	
P03	Vervanging verlichting LED	60	63	63	-3	
P03	Waterberging Berkelplein AWK	25	25	25		
P04	Materieel WW 2018	323	305	305	18	
P04	Opweg (Schoonhoven)	678	679	679		
P04	Oudelandseweg & Lekkerkerksekerkweg	520	521	521		
P04	Vervanging wegbruggen 2017	700	699	699	1	
P04	Zuidbroekse Opweg	402	402	402		
P05	Verkiezingen 2019	150	136	136	14	
P05	Verkiezingen 2019 - bijdrage MIW	460	429	429	31	
P05	Vervangen brug KBR-421 en voorbereiden vervanging dammen met duikers	355	313	313	42	
OP	Basisreg. Groot sch. Topografie	530	534	534	-4	
OP	Realisatie Zaaksysteem V&H+PIP	220	212	212	8	
OP	Restpunten, Miva-lift Loopdeur carrousel	30	30	30		
OP	Vervangen geo-infosyst. IRIS	100	52	52	48	
Totaal reguliere activering		15.215	13.398	2.971	10.427	1.818

Deelactivering

Omschrijving subproject	Krediet	Investeringskosten	Investerings-opbrengsten	Netto investering	Overgebleven krediet
Dijkversterking BAS*	93.368	81.575	80.819		11.793
Deelactivering 2016		-1.074			
Deelactivering 2019				-318	
	93.368	80.501	80.819	-318	11.793
Dijkversterking Krimpen*	44.155	45.684	46.150		-1.529
Deelactivering 2016		-418			
Deelactivering 2019				-418	
Ten gunste van exploitatie 2019			-466		
	44.155	45.266	45.684	-418	-1.529
Aanleg NVO KRW 2010-2015	888	887			
Deelactivering 2017		-886			
Deelactivering 2019				1	
Nazorgproject NVO	20	20		20	
	907	21		21	

WGPK fase 1**			1.800	-1.800	
			1.800	-1.800	
Totaal deelactivering	138.431	125.788	128.303	-2.515	10.264
Totaal	153.646	139.186	131.275	7.911	12.081

*De realisaties van de Dijkversterkingsprojecten BAS en Krimpen zijn gunstiger uitgevallen ten opzichte van de ontvangen subsidie van het HWBP (lumpsumafpraak).

**De eindafrekening van de subsidie WGPK fase 1 (Watergebiedsplan Krimpenerwaard) heeft door een herziening van het percentage cofinanciering er toe geleid dat er extra subsidie is toegewezen aan reeds geactiveerde projecten.

Toelichting

Het saldo van de 49 geactiveerde projecten bedraagt € 15,2 miljoen en de vier deelactiveringen € 138,4 miljoen. In totaal is er voor circa € 12,1 miljoen (7,9%) minder uitgegeven dan wat aan krediet is toegekend.

Bruto investeringen 2019

Bedragen x € 1.000

	Krediet	Realisatie	Saldo
Totaal alle investeringen	257,2	198,8	58,3

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Van het totale gevoteerde krediet tot en met 2019 bedraagt €257,2 miljoen en daarvan resteert op 31 december 2019 nog € 58,2 miljoen nog te realiseren. Het totaal van de goedgekeurde investeringskredieten die worden afgesloten bedragen € 153,6 miljoen.

Gerealiseerde uitgaven ten opzichte van de planning per programma 2019

In de onderstaande tabel de gevoteerde kredieten, gerealiseerde uitgaven, het uitgavenpatroon 2019 en stand programmabegroting 2019 van de in 2019 geopende projecten per programma. De gerealiseerde investeringsuitgaven zijn 77% van de begrote uitgaven.

Bedragen x € 1.000

Programma	Gevoteerd krediet	Totale realisatie	% realisatie t.o.v. krediet	Uitgaven patronen PB2019	Realisatie huidig jaar	Realisatie % huidig jaar
1 Waterveiligheid	172.286	152.270	88%	7.165	5.760	80%
2 Watersysteem	54.249	27.747	51%	7.929	4.604	58%
3 Afvalwater	19.225	10.156	53%	3.686	3.948	107%
4 Wegen	8.859	6.716	76%	3.150	2.983	95%
5 Omgeving en organisatie	965	878	91%	1.075	577	54%
Ondersteunende producten	1.570	1.248	79%	134	144	107%
Totaal	257.154	199.016	77%	23.139	18.017	78%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

De investeringsprojecten van het hoogheemraadschap worden in het kader van projectbeheersing gemonitord met behulp van voortgangsrapportages. Ieder kwartaal rapporteert een projectleider de status van het project met behulp van de kenmerken geld, risico, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit. Als het project volgens verwachting wordt uitgevoerd, krijgt het project de kleur groen. Indien er afwijkingen zijn, rapporteert de projectleider met de kleuren geel of rood en een toelichting op de afwijking.

Een belangrijke indicator om de voortgang van de projecten te beoordelen is het verschil tussen de geraamde uitgaven programmabegroting 2019 en de gerealiseerde uitgaven. Het resultaat van 2019 is dat 77% van de totale geprognosticeerde uitgaven voor 2019 is gerealiseerd.

Het gaat in totaal om circa 156 projecten met een gezamenlijk geprognosticeerd uitgavenpatroon voor 2019 van € 23,1 miljoen. Hiervan is in 2019 een bedrag van circa € 18 miljoen daadwerkelijk uitgegeven.

Hierna volgen de toelichtingen per programma.

Programma 1

Binnen programma 1 is in 2019 totaal € 5,8 miljoen uitgegeven. Dit is 80% van het begrote uitgavenpatroon.

HWBP:

De afsluiting van het project Dijkversterking Krimpen kende een positief resultaat van € 465.000. Het voordeel is gerealiseerd doordat er risico's zijn afgekocht met HWBP omdat HWBP het dossier wilde afsluiten.

Primaire waterkeringen:

Investerings conform planning

Regionale waterkeringen:

De investeringsuitgaven voor regionale waterkeringen in 2019 zijn € 700.000 lager zoals eerder gerapporteerd. Er is € 250.000 voordeel gerealiseerd omdat een deel van de klei om niet is verkregen. Er is een voordeel gerealiseerd door de clustering van projecten. Bij het project kadeverbetering Rottekade is op basis van onderzoeken gebleken dat de opgave groter is. De uitvoeringskosten (onder voorbehoud van SSK-raming) kadeverbetering Rottekade vallen hierdoor hoger uit. In de investeringsplannen zal dit aangepast worden en indien nodig zal een aanvullend krediet worden aangevraagd. Door het herplannen van dit project is in 2019 minder uitgegeven dan in aanvang gepland.

Programma 2

De realisatie van de investeringsuitgaven is € 4,6 miljoen. Dit komt onder andere door de bijgestelde raming in het meerjarenperspectief, nieuwe inzichten en het doorschuiven van uitgaven naar 2020. De grootste doorgeschoven uitgaven zijn de uitgaven met betrekking tot de uitvoeringskredieten Bleiswijkse Zoom, gemaal Oostpolder, de Klimaatbestendige Agniesebuurt, POP3 Inlaten Krimpenerwaard en Structurele aanpak Kralingse Plas. Het doorschuiven van de uitgaven komt voornamelijk door vertragingen, bezwaarprocedures of bijgestelde planningen welke reeds zijn gemeld in de maart VV 2019 en de eerste bestuursrapportage.

Programma 3

Binnen programma 3 is in 2019 totaal € 3,9 miljoen uitgegeven. Dit is 107% van het begrote uitgavenpatroon. Op een aantal projecten, waaronder Themista, vervanging online meetapparatuur en renovaties awzi Kralingseveer zijn de uitgaven in 2019 hoger dan was begroot. Bij enkele projecten zal de start van de realisatie pas in 2020 plaatsvinden en lopen de uitgaven juist wat achter, zoals de plaatsing van de bellenbeluchting op Kortenoord en Groenendijk en luchtbehandeling Kralingseveer. De bijdrage aan de renovatie van rioolgemaal Rivium zal door de gemeente pas in 2020 in rekening worden gebracht.

Programma 4

De realisatie van de investeringsuitgaven is circa € 3,0 miljoen. Dit is 95% van het begrote uitgavenpatroon.

Wegreconstructies

Het uitvoeringsprogramma Wegen en bruggen heeft de gestelde doelen voor 2019 behaald. Er zijn twee wegenprojecten uitgevoerd, met een totale lengte van 5,9 km ten opzichte van een gesteld doel van 4 km. Het betreft de Franse Kade en de Schoonouweneseweg, daarnaast zijn het Broekselaantje en Zuidbroekse Opweg afgerond.

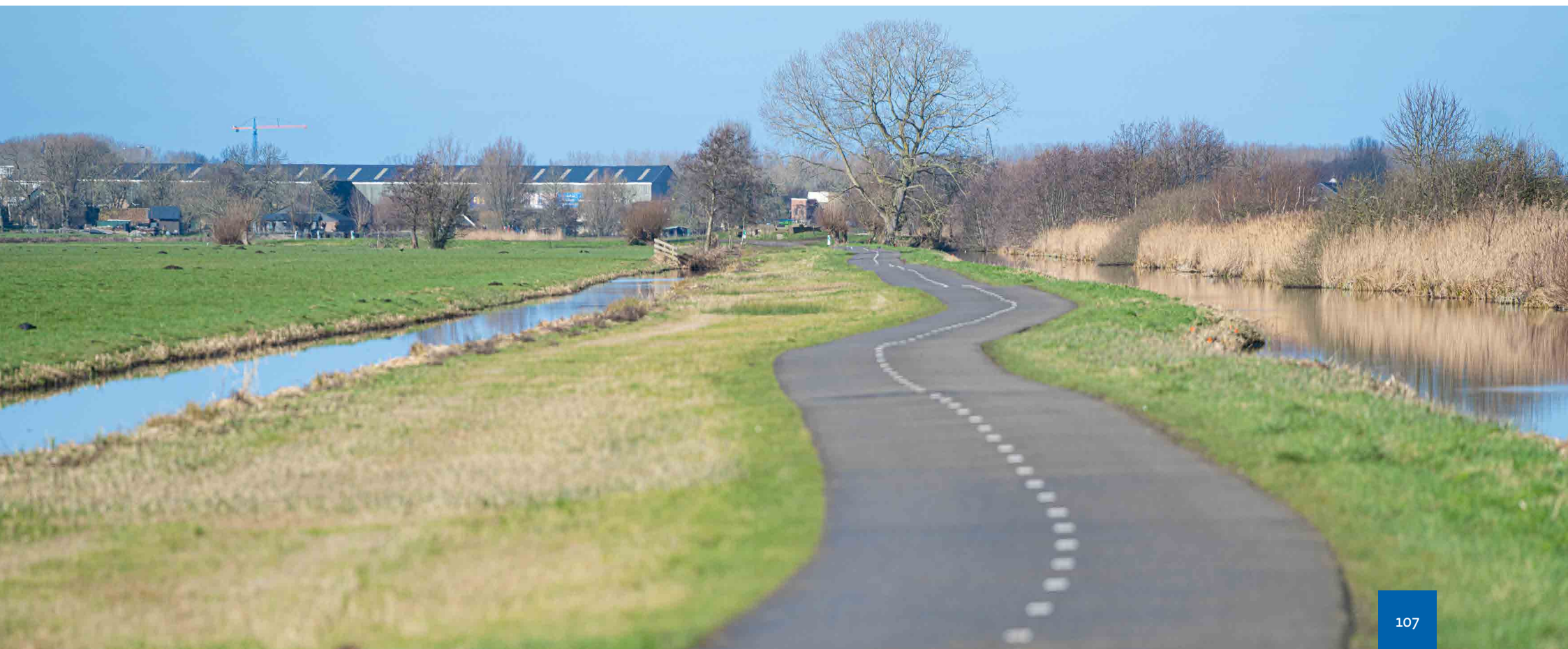
Vervanging bruggen

De vervanging van bruggen is in 2019 eveneens volgens planning verlopen. Het doel was het vervangen van acht bruggen, dit is

gerealiseerd. Er is één brug vervangen door een nieuwe brug, zes bruggen zijn vervangen door duikers en één brug is verwijderd. In 2019 is veel tijd besteed om te komen tot een bouwteam.

Programma 5 (en ondersteunende producten)

Het percentage gerealiseerde uitgaven ligt op 60% van het in de programmabegroting 2019 begrote uitgavenpatroon. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de opgelegde verkiezingsbijdrage dit jaar aanzienlijk lager is uitgevallen (circa € 460.000) dan voorzien tijdens de programmabegroting 2019.



3.6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen (NUBBV)

Het waterschap geeft in de niet uit de balans blijkende verplichtingen (NUBBV) inzicht in de verplichtingen na het jaar 2019. Deze verplichtingen zijn niet opgenomen in een balanspost.

De NUBBV behandelt de volgende onderwerpen:

1. Garantiestellingen
2. NUBBV als onderdeel van de reserves
3. Subsidieverplichtingen (indien van toepassing)
4. Overige NUBBV

1. Garantiestellingen

Er zijn in 2019 geen betalingen geweest door garantiestellingen.

N.V. HVC:

Het hoogheemraadschap heeft aan N.V. HVC van DRSH Zuiveringsslib N.V. een garantstelling afgegeven voor een totaalbedrag van € 29 miljoen. Deze lijn afgesloten bij de NWB bank. De waterschappen zijn naar verhouding van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen. De verdeling van de aandelen en aansprakelijkheid ziet er zo uit;

Deelnemer	%
Hoogheemraadschap van Rijnland	31%
Waterschap Hollandse Delta	28%
Hoogheemraadschap van Delfland	24%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	10%
Waterschap Rivierenland	7%
Totaal	100%

Het restantbedrag van de geldleningen bedraagt per 1 januari 2019 € 24,5 miljoen. Per 31 december 2019 is dit € 23,6 miljoen.

Regionale Belasting Groep (RBG)

De deelnemers van de RBG staan gezamenlijk garant voor de juiste betaling van rente en aflossing, boeten en kosten van de langlopende leningen, kasgeldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden. De RBG sluit deze af naar verhouding van de bijdrage van de deelnemers, op 1 januari van het jaar waarin de rente en aflossing verschuldigd is. Dit zijn de actuele percentages:

Deelnemer	%
Hoogheemraadschap van Delfland	47,6%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	23,8%
Gemeente Delft:	12,0%
Gemeente Vlaardingen:	8,2%
Gemeente Schiedam:	8,4%
Totaal	100%

AQUON

Het hoogheemraadschap heeft zich garant gesteld voor 5% van het saldo in rekening-courant van AQUON bij de Nederlandse Waterschapsbank en voor de langlopende leningen. Het totale bedrag van de kortlopende en langlopende schulden is eind 2019 circa € 9,5 miljoen.

Garantstelling Unie van Waterschappen

Het hoogheemraadschap heeft zich voor 4% garant gesteld voor een doorlopend krediet van de Unie van Waterschappen bij de Nederlandse Waterschapsbank. Het krediet mag maximaal € 2,0 miljoen zijn.

2. NUBBV als onderdeel van de reserves

Geen

3. Subsidieverplichtingen

Niet van toepassing.

4. Overige NUBBV

Hieronder worden de belangrijkste verplichtingen vermeld die groter zijn dan € 250.000. Het totaalbedrag aan niet uit de balans blijvende verplichtingen is in totaal € 14,1 miljoen.

Uit het financieel systeem blijkt dat op investeringen en exploitatie voor een bedrag van circa € 9,4 miljoen aan verplichtingen zijn geregistreerd, met een meerjarig karakter en/of met een hoogte van minimaal € 250.000. In de verplichtingen zitten jaarlijkse bijdragen en opdrachten.

Openstaande jaarlijkse bijdragen en opdrachten:

- Uitvoering Natuurvriendelijk Oevers langs Rotte van circa € 0,5 miljoen;
- Opdracht inlaat Krimpen aan de IJssel van circa € 1,9 miljoen;
- Opdracht gemaal Krimpenerwaard van circa € 1,1 miljoen;
- Uitvoering baggerwerk Lansingerland van circa € 0,7 miljoen
- Jaarlijkse bijdrage aan AQUON van circa € 0,5 miljoen;
- Opdracht realisatie Themista van circa € 0,4 miljoen;
- Opdracht levering polymeer van circa € 0,9 miljoen;
- Jaarlijkse bijdrage aan Rijnland I&A samenwerking van circa € 2,8 miljoen;
- Jaarlijkse bijdrage aan Het Waterschapshuis van circa € 0,6 miljoen;

Daarnaast zijn vanuit het financieel systeem, alle Europees contracten, geïnventariseerd die vanaf 2020 nog doorlopen. Hieruit volgt een totale restwaarde van nog doorlopende meerjarige contracten van € 4,7 miljoen.



Contracten:

- Overeenkomst transport nat slib van circa € 0,29 miljoen;
- Overeenkomst levering en service van online meetapparatuur van circa € 0,62 miljoen;
- Onderhoud van watergangen en oevers gemeente Capelle aan de IJssel van circa € 0,75 miljoen;
- Contract levering ijzerchloride en polyaluminiumchloride van circa € 0,78 miljoen;
- Levering aluminiumchloride van circa € 1 miljoen;
- Levering van ijzerchloride van circa € 0,58 miljoen.

3.7 Gebeurtenissen na balansdatum

De huidige situatie rondom het coronavirus is buitengewoon. Nederland heeft momenteel ingrijpende maatregelen genomen om de situatie te beheersen. Op 23 maart 2020 zijn de maatregelen verder aangescherpt. Daarnaast is het niet ondenkbaar dat deze maatregelen nog verder worden opgeschaald. De overheid heeft aangekondigd haar uiterste best te doen om ondernemers, personeelsleden en zzp'ers te helpen.

Het coronavirus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Waterschapsbelastingen

Per balansdatum (31 december 2019) was het coronavirus nog geen direct risico voor het hoogheemraadschap. In het eerste kwartaal 2020 werd duidelijk dat het coronavirus zich snel verspreidde en dit inmiddels ook gevolgen heeft voor Nederland.

Voor het hoogheemraadschap heeft dit gevolgen voor de invorderbaarheid van de opgelegde waterschapsbelasting. Per balansdatum staan € 9,8 miljoen aan belastingvorderingen open. Hiervoor was per 31 december 2019 al een voorziening dubieuze belastingdebiteuren gevormd van € 3,3 miljoen. Op 27 maart 2020 stond hier nog een bedrag van € 4,3 miljoen aan belastingvorderingen open.

Door de coronacrisis zijn belastingplichtigen mogelijk minder of niet meer in staat aan hun verplichtingen te voldoen. Hierdoor loopt het hoogheemraadschap het risico dat opgelegde waterschapsbelasting niet volledig kan worden geïncasseerd en genoodzaakt zal zijn een deel van de vorderingen af te boeken. Voor (de begroting) 2021 kan het draagvlak worden aangepast dan wel worden gerekend met een hoger bedrag voor kwijtschelding, waardoor de impact voor dat jaar aanzienlijk zal afnemen. Het RBG houdt rekening met een financieel risico van € 1.4 miljoen.

4 *Overige gegevens*

4.1 *Controleverklaring*